

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

Факультет іноземної філології та соціальних комунікацій
Кафедра германської філології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Спеціальність 035 «Філологія»

**Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська»**

*Статус повнозначних слів у споріднених мовах: лінгвістичний і
перекладацький вектори*

Допущено до захисту «__» _____ 20 р.

Зав. каф. германської філології ___ канд. філол. наук, проф. Кобякова І. К.

Виконала:

студ. групи ПР.м-92

Мазна Юлія Олександрівна

Науковий керівник:

д-р філол. наук, доц.

Таценко Наталія Віталіївна

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 СПОРІДНЕНІСТЬ МОВ ТА ЇЇ КЛАСИФІКАЦІЯ.....	6
1.1 Поняття спорідненості мов	6
1.2 Аналітичні і синтетичні мови	12
1.3 Самостійні частини мови	17
РОЗДІЛ 2 ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА САМОСТІЙНИХ ЧАСТИН В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	21
2.1 Граматичний аспект іменників англійської та української мови.....	21
2.2 Граматичний аспект дієслів англійської та української мови.....	29
2.3 Граматичний аспект прикметників англійської та української мови.....	37
РОЗДІЛ 3 ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПАРАМЕТРИ ПОВНОЗНАЧНИХ СЛІВ У СПОРІДНЕНИХ МОВАХ	47
3.1 Перекладацькі трансформації повнозначних слів у споріднених мовах ..	47
3.2 Методологія вивчення повнозначних слів англійської мови на ґрунті спорідненості мов.....	56
ВИСНОВКИ.....	59
Список використаних джерел	62
Список довідкових джерел.....	66
РЕЗЮМЕ (SUMMARY).....	69

ВСТУП

Повнозначними називають слова, які відносяться до самостійних частин мови – іменники, прикметники, займенники, числівники, дієслова, прислівники. Також вони мають лексичне значення, доповнене граматичним. Мови, які є результатами різних шляхів еволюції однієї прамови, називаються спорідненими і характеризуються регулярними відповідностями на різних рівнях, пояснюваних спільністю походження, а не випадковим збігом або запозиченням: їх споконвічні морфемі знаходяться в суворо визначених відповідностях, які відображають дію історичних звукових змін і характеризуються однаковою чи близькою семантикою.

Подібність української та англійської мов пояснюється загальним походженням. Це обумовлює наявність певної кількості подібностей у фонетиці, граматиці, лексиці обох мов. Слова з'являються в цих мовах по-різному, але в деяких випадках різниця в написанні і вимові не велика, і можна їх легко запам'ятати.

Дослідженню споріднених мов присвячена велика кількість робіт вітчизняних та зарубіжних вчених (Бабаскіна Н.В. [1], Виноградов В.А. [9], Миколаєва Т.М. [26], Marchard J.H. [48], Melton J.D. [53])

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вивчення специфіки, класифікації та походження повнозначних слів у вигляді самостійних частин англійської та української мови.

Розуміння іншомовного тексту – це складна навичка. Навіть знання граматичних норм і лексики не гарантує відмінний результат. Труднощі перекладу з англійської мови на українську можуть виникнути з різних причин – від проблем з визначенням значення слова до нерозуміння структури речення.

Об'єктом дослідження виступають повнозначні слова у вигляді самостійних частини сучасних української та англійської мови.

Предметом дослідження є лінгвістичні, перекладацькі та методологічні характеристики повнозначних слів споріднених англійської і української мови.

Мета роботи визначити лінгвістичні, перекладацькі та методологічні статуси слів, що відносяться до самостійних частин слів на прикладі двох споріднених мов – англійської та української.

Мета включає такі **завдання**:

- 1) розкрити сутність повнозначних слів, самостійних частин, споріднених мов;
- 2) виявити специфіку самостійних частин англійської та української мови;
- 3) розглянути спільне та відмінне у самостійних частинах англійської та української мов;
- 4) розглянути шляхи перекладу повнозначних слів української та англійської мов;
- 5) розглянути розвиток і взаємодію двох мов;
- 6) на основі обраного літературного тексту, виявити загальні риси і відмінності граматики;
- 7) розкрити методологію вивчення повнозначних слів англійської мови на ґрунті спорідненості мов.

У дипломній роботі використовуються такі **методи дослідження**: описовий, метод порівняльного аналізу, метод історичного аналізу, словотвірний метод, метод компонентного аналізу.

Наукова новизна полягає в тому, що у науковій роботі вперше розглянуто і лінгвістичні, і перекладацькі, і методологічні аспекти повнозначних слів у споріднених англійській і українській мовах.

Практичне значення. Матеріали дослідження можна використати в навчально-виховній роботі з учнями, студентами на заняттях з англійської мови, в теоретичних курсах і спецкурсах із лексикології у вищих навчальних закладах та у процесі вивчення лексикології в школі.

Структура дослідження. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, які містять підрозділи, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

СПОРІДНЕНІСТЬ МОВ ТА ЇЇ КЛАСИФІКАЦІЯ.

1.1 Поняття спорідненості мов

Мова з'явилася одночасно з виникненням соціальних відносин у процесі спільної трудової діяльності первісних людей, і з моменту свого зародження розвиток мови постійно був пов'язаний з розвитком суспільства. У світі існує кілька тисяч мов [3, с. 45]. Найвідоміші довідники включають лише сучасні, тобто живі та нещодавно вимерлі, мови.

Мови народів світу надзвичайно різноманітні за структурою і за історією свого розвитку [9, с. 68]. Деякі з мов виявляють схожість у словниковому запасі, фонетичному ладі і граматиці, спільності історичних коренів, від яких вони походять; інші, навпаки, далекі одна від одної як за будовою, так і за історичним розвитком.

У XVI – XVIII ст. вчені почали відзначати схожість багатьох мов і намагалися знайти відповідь на питання про причини цієї подібності, а також про причини відмінностей мов [7, с. 23]. В результаті з'явилася гіпотеза про те, що схожість мов пояснюється їх походженням від спільної прамови.

Спорідненість мов – це матеріальна близькість двох чи більше мов, яка виявляється у звуковій схожості мовних елементів різних рівнів [22, с. 14]. Мовна спорідненість є поняттям лінгвістичним, а не етнічним. Воно не завжди визначається географічною близькістю.

Подібність зазвичай спостерігається не лише у словах, а й у мінімально значущих елементах (у кореневих морфемах, у словотворчих афіксах, у граматичних формах, тощо) [33, с. 25]. У фонетичній системі споріднених мов простежується відповідність звуків, що є результатом історичної еволюції звуків прамови.

Мовна спорідненість встановлюється зазвичай при наявності цілого ряду загальних структурних елементів, представлених у сукупності [2, с. 89]. Однак найбільш доказовим є факт наявності системи закономірних звукових відповідностей, що відображають регулярний характер звукових перетворень мовних одиниць, висхідних до прамови. Мови всередині мовної сім'ї пов'язані спільністю походження і історичним розвитком. Спільність походження проявляється в єдиному джерелі споріднених мов [9, с. 34]. Так, романські мови виникли з латинської мови, російська, українська і білоруська сформувалися з давньоруської мови, а всі слов'янські мови відносяться до загальнослов'янської, або праслов'янської мови.

Мовна спорідненість може бути безпосередньою і опосередкованою. Пряма спорідненість виявляється між мовами, які входять до складу однієї групи. Наприклад, такий тип спорідненості виявляється між усіма слов'янськими мовами, і особливо між східнослов'янськими – українською, білоруською і російською. Відношення між слов'янськими та романськими, німецькою і іншими групами індоєвропейських мов представляють інший тип мовної спорідненості – опосередкований [7, с. 84]. При прямому типі спорідненості у мовах спостерігається легко виявлена схожість. Якщо порівняти спорідненість таких мов, як слов'янські і німецьку, то такої значної подібності ми не виявимо.

При порівнянні ми повинні враховувати, що не завжди велика схожість словника може вважатися доказом спорідненості мов, оскільки у нього входять як споконвічні, так і запозичені слова. Так, в японській мові 70% слів китайського походження. У зв'язку з цим зазвичай порівнюються не всі слова, а ті, які складають найбільш старий словниковий фонд [22, с. 17]. Це такі групи слів, як імена божеств, членів сім'ї, назви частин тіла, назви елементарних дій, займенники, прості числівники.

Порівняння споріднених мов допомагає відтворити їх історію, шлях розвитку від прамови до самостійного існування як окремої мови. Найбільш достовірними є морфологічні показники мовних відносин. Це пов'язано з тим,

що морфологічний рівень мови є найбільш консервативним і, як правило, не дуже пропускає запозичення; крім того, кожна мова має відносно невеликий набір граматичних значень, які відрізняються винятковою стійкістю [2, с. 56]. Нарешті, обмежений склад фонем, представлений у закінченнях, полегшує встановлення відповідності між мовами, особливо у випадках, коли форми утворюються із спільного кореня, а відповідність спостерігається у всіх словоформах, оскільки подібність не лише у корені, а й у словоформах не може бути випадковою.

Ступінь мовної спорідненості буває різним: мови можуть бути близькоспорідненими, можуть бути далекими родичами, а можуть і взагалі не мати між собою ніяких родинних зв'язків [33, с. 47]. Класифікація мов відповідно до їх спорідненості називається генеалогічною класифікацією.

Індоевропейська прмова – основа всіх європейських мов. Порівняно – історичне мовознавство вирізняє три взаємодіючих ознаки мовної спорідненості, які відповідають трьом рівням мовної структури. Регулярні фонетичні відповідності – поява в одних і тих же фонетичних умовах різних але загальних за походженням звуків у різних споріднених мовах. Наявність загальних за походженням коренів, загальних слів. У споріднених словах залежно від ступеня спорідненості може бути більше або менше спільних коренів. Ці корені, як правило, не мають тотожного фонетичного вигляду, а їх звукові відмінності підкорюються закону регулярних фонетичних відповідностей [3, с. 34]. Спільність походження граматичних показників: флексій, афіксів.

На даний момент Індоевропейська прмова вважається однією з найбільших у світі. До її складу входять 439 представників. Це не тільки повноцінні мови, а й різні їх діалектні варіації. З 7,5 мільярда мешканців планети Земля на мовах індоевропейської сім'ї говорять приблизно 3 мільярди, тобто майже половина людства [9, с. 125]. Індоевропейська гілка мов є однією з найбільш великих у Євразії мовних сімей. Вона поширилася протягом

останніх 5 століть також у Південній і Північній Америці, Австралії та частково в Африці.

Американський лінгвіст М. Сводеш запропонував шкалу, яка характеризує ступінь спорідненості мов. Визначення цієї шкали засновані на відсотку загальної лексики у двох мовах, за яким може бути підрахована давність їх поділу [3, с. 71]. Однією і тією ж мовою М. Сводеш вважає мови у яких відсоток загальних слів не перевищує вік у 500 років.

Іншу шкалу розробив дослідник С.Є. Яхонтов. В її основі лежить не тільки віковий принцип мовних відмінностей, а й ступінь взаєморозуміння носіїв двох мов [22, с. 68] . Відповідно за цією шкалою виділяють 6 ступенів спорідненості мов.

- 1) Найменші мовні відмінності, помітні для мовців: носії різних мов вільно спілкуються один з одним, але через особливості вимови і частково лексики можуть приблизно визначити, звідки кожен з них родом. Приблизний час розбіжності таких мов 200 років [7, с. 59]. Прикладами можуть служити діалекти української, англійської мов.
- 2) Носії різних мов без особливих зусиль спілкуються між собою, можливі окремі випадки нерозуміння [33, с. 93]. Наприклад, такі відносини існують між українською та російською мовою. Час розбіжності таких мов 500 років.
- 3) Носії різних мов не можуть вільно спілкуватися, але постійно чують у розмові один одного знайомі слова і навіть короткі фрази. Розмовляючий на одній мові, може навчитися розуміти іншого, «поступово звикаючи» без підручника і перекладача [2, с. 38]. Наприклад, носії української і болгарської мов, або італійської та іспанської. Час розбіжності, відповідно, набагато більший – 1000 – 1500 років.
- 4) Спілкування неможливе, але при систематичному вивченні мов, можливо виявити безліч загальних слів і правил граматики, українська і литовська мови. Подібні мови розійшлися приблизно 2000 років тому.
- 5) Спорідненість двох мов може виявити тільки фахівець. Слова, що здаються загальними, швидше за все, є недавно запозиченими з однієї мови

в іншу або із спільного джерела. Можливим є порівняння не всіх слів мовного пласта, а найбільш істотних слів, деяких особливих шарів лексики [33, с. 46]. Наприклад, числівники, займенники, назви родинних відносин, частин обличчя, світил, деяких тварин. Такі мови відокремилися одна від одної ще раніше – 3000 – 4000 років назад.

б) Іноді свідоцтво спільності походження виявляється дуже мізерними. Устрій порівнюваних мов у їх сучасному стані дуже сильно відрізняється, лексичні збіги поодинокі, загальні слова часто мають різне значення і від прамови залишилися лише корені в деяких словах.

Вивчивши існуючі ступені близькості мов, можемо стверджувати, що схожість української та англійської мов визначається 5-им ступенем мовної спорідненості. Порівнюючи стійкі шари лексики цих мов, ми легко можемо знайти пари слів, які не тільки мають спільне походження, але і в якійсь мірі зберегли подібний фонетичний вигляд.

Існують різні випадки мовної спорідненості: тривіальна спорідненість – понад 95 % збігів у базовій лексиці, зазвичай забезпечують взаємозрозумілістю. Мови які мають такий високий відсоток спорідненості відрізняються між собою лише прислівниками, діалектами, говорами або ідіолектами однієї прамови; помітна спорідненість – близько 70 % збігів у базовій лексиці [33, с. 38]. Спостерігається між близькоспорідненими мовами носії яких самі усвідомлюють схожість; конвенціональна спорідненість – 15–35% збігів у базовій лексиці. Як правило, не усвідомлюється носіями, але не викликає сумнівів у фахівців. Спостерігається, зокрема, в рамках індоєвропейської сім'ї мов, далека спорідненість – 5–10 % збігів в базовій лексиці [9, с. 76]. Найчастіше спорідненість мов, які мають низький відсоток, спірна серед фахівців, оскільки не випадкові збіги важко відрізнити від випадкових.

Існують мови, спорідненість яких встановлено в результаті спеціальних наукових досліджень. Наприклад, фінно–угорські та самодійські мови:

ненецька, енецька, селькупська, які раніше не вважалися родинними фіно-угорським мовам [2, с. 36].

Сукупність родинних мов, які мають одну прамову, утворюють сім'ю. Мовна сім'я – це генетична спільність мов, які успадкували з прамови значну частину словника, найчастіше це лексика, пов'язана з природою яка оточує людину, з назвами частин тіла, з термінами спорідненості, з позначеннями розмірів, схожість в організації фонетичної і граматичної систем [22, с.23]. Кожна сім'я мов ділиться, як правило, на більш дрібні групи. Наприклад, в індоєвропейську сім'ю мов входять слов'янські, романські, германські, іранські та інші групи мов, хоча відомі випадки, коли споріднені мови у межах мовної сім'ї є поодинокими. Наприклад, албанська або вірменська мови у межах індоєвропейської сім'ї мов [9, с. 67]. В окремих випадках прामова може бути відома, але частіше вона являє собою гіпотетично відновлювану мовну модель, систему наукових фактів, отриманих за допомогою порівняльно-історичного методу. Наприклад, латинь для романської групи мов. Відновлення прамовної форми не є самоціллю, а служить для з'ясування того, що в кожній історично засвідченій мові зберігається від найдавнішого мовного стану або виникає як результат дії загальних тенденцій, властивих спорідненим мовам, а що є результатом самостійного розвитку кожної окремої мови. Процес розпаду прамови не можна уявити як прямолінійний розпад одного цілого [7, с. 28]. Припускають, що індоєвропейська мова ще тоді ділилася на діалекти. Диференціація племінних діалектів при їх територіальних розбіжностях могла змінюватися зближенням у певних історичних умовах, змішанням з неспорідненими мовами. Російська, литовська, латинь, французька, іспанська, грецька, давньоіндійська, англійська, німецька, вимерла хетська і ряд інших живих і мертвих мов разом складають індоєвропейську сім'ю мов [9, с. 34]. Вона виникла в результаті розпаду індоєвропейської мови-основи і тривалого самостійного розвитку її окремих територіальних гілок – діалектів, які поступово стали окремими, хоча і спорідненими мовами.

Праїндоевропейська мова перестала існувати як єдина мова задовго до появи перших письмових джерел, у всякому разі, не пізніше кінця III-го тисячоліття до нашої ери. Слова і форми цієї мови – архетипи або праформи – реконструюються вченими на основі зіставлення фактів похідних мов [7, с. 67]. Таким чином, обсяг поняття мовна сім'я в термінологічному плані може змінюватися. Одне і те ж саме об'єднання споріднених мов можна назвати як групою, так і сім'єю. Слов'янські мови по відношенню до індоєвропейських мовна сім'я мов – група споріднених мов, а стосовно східно-, південно- і західнослов'янських мов – сім'єю.

В історії мовознавства погляди на проблему мовної спорідненості неодноразово змінювалися. Від абсолютизації моделі родовідного древа з його послідовним розщепленням на діалекти і нондіалекти до її повного заперечення і висунення теорії хвиль, згідно з якою процеси диференціації, протікали в прамові та представляли собою непомітні переходи між якими існували діалекти, розходячись з епіцентрів інновацій в усі сторони, як хвиля від кинутого у воду каменя [2, с. 31]. Якщо мови, які входять в одну мовну сім'ю, характеризуються матеріальною близькістю, успадкованою з епохи їх мовної єдності, то близькість мов, які входять в мовну спілку, є набутою.

1.2 Аналітичні і синтетичні мови

Залежно від використовуваних мовних засобів розрізняють два типи способів вираження граматичних значень – синтетичні і аналітичні.

Питання про аналітичні та синтетичні мови розглядається лінгвістами ще з XIX століття. Синтетичний спосіб полягає у вираженні граматики в рамках слова, а аналітичний – за його межами [2 с. 34]. Віднесення мови до аналітичного або синтетичному типу означає переважання в ній способів вираження граматичних значень, які належать до відповідного типу.

Немає мов повністю синтетичних або аналітичних, обидві риси присутні у кожній мові. Від переваги способів зв'язку змінюється характер слова у мові, тому що у синтетичних мовах слово, будучи вийнятим із речення, зберігає свою граматичну характеристику [30, с. 58]. Слово синтетичних мов – самостійне, повноцінне як лексично, так і граматично.

Слово аналітичних мов висловлює одне лексичне значення і, будучи вийнятим з речення, обмежується тільки своїми номінативними можливостями, граматичну характеристику воно має тільки у складі речення.

Всі граматичні прийоми поділяються на два різні типи: 1) синтетичні прийоми, які виражають граматику всередині слова - це внутрішні флексії, афіксації, повторення, наголос; 2) аналітичні прийоми, які виражають граматику за межами слова – це службові слова, порядок слів та інтонація [3, с. 39].

Синтетичні мови мають багато різних префіксів, суфіксів та закінчень, які додаються до слів для позначення зв'язку між словами у реченні: рід, особа, число, відмінок, час, спосіб, активний та пасивний стан. До таких мов відносяться українська і взагалі майже всі слов'янські мови, латинь, ісландська, балтійська, ірландська, фінно-угорська і тюркська мови [30, с. 74]. Граматичні значення в цій групі виражаються переважно всередині слова: у слові вони поєднуються, утворюють синтез. Головною особливістю синтетичних мов є те, що суфікси та закінчення роблять значення окремих слів та їх взаємодію з іншими словами у реченні точними і зрозумілими, тому порядок слів у реченні може бути цілком вільним.

Афіксація. Використання різних афіксів для позначення граматичних значень [3, с. 93]. Розрізняють такі типи афіксів: суфіксація – вираження граматичних значень суфіксами; префіксація – це вираження граматичних значень префіксами. Окрім префіксів і суфіксів, які найпоширеніші у мовах, існують інші типи афіксів. Інтерфікси – це службові морфеми, які не мають власного значення, але використовуються для зв'язку коренів у складних словах. Конфікс – це поєднання двох афіксів: префікса та постфікса, які, хоча

і є двома морфемами, діють разом [9, с. 57]. Інфікси – це афікси, які вставляються у корінь. Нульовий афікс – це відсутність афікса в одній формі слова, тоді як афікс – в інших формах тієї ж парадигми присутній.

Внутрішня флексія – означає зміни звукового складу кореня. Чергування може бути фонетичним, морфологічним і граматичним, суть чергування полягає у тому, що в різних членах парадигми слова звук змінюється на інший, щоб передати тим самим значення, тобто звуки чергуються.

Редуплікація – повне чи неповне повторення кореня або цілого слова. Залежно від мови явище редуплікації може передавати різний зміст [30, с. 35]. Граматичні: редуплікація може висловлювати досконалу форму дієслова, зменшувальну форму іменників, множину. Лексичні: редуплікація може виражати інтенсивність дії або якості, надання промові емоційного забарвлення. Редуплікація є досить поширеним способом.

Суплетивізм – утворення різних форм одного слова від різних коренів. Суплетиви поділяють на дві великі категорії. Загальну – так звану суплетивізм коренів [22, с. 193]. Повністю змінюється основа слова. Часткову – деяким чином видозмінюється основа: корінь залишається незмінним, а суфіксальна частина стає іншою.

Синтаксичне словоскладання – передбачає поєднання двох коренів, основ або слів у одному слові [2, с. 65]. Словоскладання у більшості мов є одним зі способів словотвору.

Аналітичні мови мають мало суфіксів і закінчень, які показують рід, особу, число, відмінок і час. Головна риса аналітичних мов це та, що вони утворюють певний порядок слів для показу відносин між словами у реченні [30, с. 81]. До аналітичних мов відноситься більша частина германських мов, романські, болгарська, македонська, а також мови на зразок китайської.

Граматична значимість порядку слів тісно пов'язана з аффіксацією. Між ними можна знайти залежність, у мовах з обмеженими афіксальними можливостями порядок слів виконує важливу граматичну функцію. У них

слово – передавач лексичного значення, а граматичні значення передаються окремо: наголосом, службовими словами, інтонацією [9, с. 94]. Порядок слів і контекст допомагають виявити точні значення окремих слів. Зміна порядку слів може повністю змінити зміст речення. Але нестандартний порядок слів, наприклад, в англійських реченнях може використовуватися письменниками або ораторами як стилістичний прийом для досягнення особливого ефекту.

Наголос. Цей граматичний прийом виявляється у варіаціях наголосу, у результаті якого форми слів відрізняються [30, с. 65]. Залежно від того у складі якої одиниці виділяється та чи інша її частина, може змінюватися означення предмета чи відмінок. Наголос присутній у слові та реченні. Іноді, поряд із наголосом у реченні та слові, також розрізняють наголос у фразі.

Службові слова. Граматичний спосіб службових слів полягає у вираженні граматичних значень за допомогою сполучників, прийменників, часток, допоміжних дієслів, артиклів [33, с. 81]. Не володіючи номінативною функцією, службові слова не є членами речення, а використовуються як формально-граматичні засоби мови: прийменники виступають у підрядних словосполученнях, сполучники – при однорідних членах і в складних реченнях, частки – при окремих словах, в питальних і окличних реченнях [2, с. 74]. Службові слова можуть перетворюватися в афікси словотворчого і формотворчого типу. Признаками службових частин мови є: не мають лексичного значення, не змінюються, неможливо поставити запитання до них, не є членами речення, вживаються із самостійними членами речення [9, с. 45]. Службові слова незмінні, за винятком зв'язки, морфологічно нероздільні.

Порядок слів – це розташування компонентів речення. Граматичне значення речення може залежати від місця слів. У мовах з розвиненими флексіями, зокрема українській, таких речень мало, тому що граматичні значення слів виражаються в основному закінченнями, а не місцем слів у реченні [30, с. 56]. У мовах, із меншрозвиненою афіксацією, порядок слів має важливе граматичне значення. Однак відсутність граматичного навантаження у мовах з розвиненими флексіями не означає, що порядок слів може бути

повністю довільний [7, с. 24]. Не показуючи граматичних значень, він набуває стилістичного навантаження, і має важливу роль розподілу членів речення у тексті, в результаті чого кожна зміна розташування слів у реченні стає значущою.

Інтонація. Цей спосіб вираження граматичних значень виявляється на синтаксичному рівні, тобто є носієм синтаксичних значень. Інтонація притаманна кожній мові, кожному усному висловлюванню [30, с. 57]. У граматичному способі інтонації виділяють універсальний і специфічний шари. Універсальний шар, властивий всім мовам або значній кількості. Отже, у всіх мовах питальне речення передається висхідною мелодією – рухом основного тону голосу, його підйомом, а розповідне речення передається нисхідною мелодією [9, с. 60]. Специфічний шар інтонації характерний для певної мови і залежить від фонетичної організації та історії цієї мови. Навіть кількість інтонаційних структур у мовах різна.

Англійська мова у значній мірі аналітична, так як граматичне значення слова виражається за межами, окремо від нього – за допомогою прийменників, сполучників, артиклів, допоміжних дієслів та інших службових слів, а також за допомогою порядку слів і загальної інтонації висловлювання [22, с. 46]. Цим обумовлюється велика різноманітність часів і форм дієслова в англійській мові.

Українська мова – синтетична мова, так як в ній більшість слів мають свої закінчення, отже, основне граматичне значення можуть нести відразу кілька слів [33, с. 92]. Українська мова, як і англійська, має складну граматичну структуру. Будучи синтетичною мовою, вона об'єднує складні граматичні правила і зміст у мінімальній кількості слів.

Таким чином, при перекладі з української мови на англійську і навпаки неприпустимо розташовувати слова в перекладеному реченні так, як вони стоять у мові оригіналу. В англійській мові слід керуватися строгими правилами розташування слів у реченні, а в українській - розташовувати слова за змістом.

1.3 Самостійні частини мови

Традиція формування концепції частин мови в різних мовах світу налічує багатовікову історію. Принцип виділення частин мови – є одним із найбільш дискусійних проблем загального мовознавства. Починаючи з перших відомих граматик і навіть раніше, ще задовго до того, як виникло мовознавство як спеціальна наукова дисципліна, класифікації слів носили скоріше логіко-семантичний і філософський, ніж граматичний характер [7, с. 34]. Вперше питання про поділ слів на певні категорії встав перед вченими за часів Античності. У зв'язку з бурхливим розвитком у Стародавній Греції філософії і риторики у вчених виник інтерес до різних сторін мови, зокрема до питання про характер зв'язку між словом і предметом який він означає [22, с. 33].

В цей час давньоіндійські граматики, Паніні, Яска на основі санскриту, літературної мови Стародавньої Індії, також виділяли 4 класи слів: ім'я, дієслово, префікс-прийменник, сполучник і частку [7, с. 78]. Представники Олександрійської лінгвістичної школи, в II столітті до нашої ери розділили слова на 8 частин мови: ім'я, дієслово, дієприкметник, займенник, прислівник, прийменник і сполучник.

Повнозначні слова, за винятком власних назв – це найбільш повноправні слова у словниковому складі мови: вони є назвами, висловлюють поняття, і є основою речення; як члени речення вони виступають у ролі підмета, присудка, означення, додатку і обставини.

Повнозначні слова не тільки складають основний масив лексики будь-якої мови, але і найцікавіше щодо розвитку і зміни значень [33, с. 101]. Вони співвіднесені з поняттями, і можуть в будь-який момент бути назвами навколишньої дійсності, вони є основою речення, його членами.

Лінгвісти дійшли до висновку, що неможливо побудувати однакову систему частин мови для усіх мов. Кожна мова має безліч слів, які є унікальними у своїй природі [9, с. 73]. По-перше, не всі мови мають однакові

частини мови, по-друге, у різних мовах існують суттєві відмінності у характеристиках однієї і тієї ж частини мови. Загальноєвропейська схема частин мови не підходить для багатьох мов Азії, Африки та Америки. Отже, відмінності у частинах мови різних мов стосуються як самого складу, так і обсягу окремих частин мови [22, с. 71]. Якщо основні частини мови – іменник і дієслово – присутні в усіх мовах світу, то в інших частинах мови є суттєві відмінності.

Деякі північноамериканські та африканські мови не розрізняють прислівники та прикметники. У китайській мові існують такі частини мови як іменник, включає в себе іменник та числівник, предикатив, включає дієслова та прикметники, та прислівник. Прикметники поєднуються з дієсловами в одній частині мови на основі здатності бути присудком без допоміжної зв'язки [24, с. 67]. У деяких мовах виділяють лише іменник і дієслово, як, наприклад, в індіанській мові йума [9, с. 44]. В англійській мові протиставлення між прикметником та іменником зведено до мінімуму.

У тюркських мовах існує проблема тлумачення так званих абстрактних слів, тобто тих, що імітують звук або є абстрактними, як окремої частини мови. Труднощі класифікації слів за частинами мови ускладнює явище переходу слів з однієї частини мови в іншу, яке свідчить про існування більш-менш стійких проміжних ланок між частинами мови [9, с. 50]. У тюркській, монгольській мовах спостерігається масовий перехід іменників, прикметників та прислівників, і навпаки.

До самостійних частин мови відносять іменники, дієслова, прикметники та прислівники [3, с. 61]. Інші відносяться відповідно до службових. Група самостійних слів характеризується ознаками: вона відкрита, приймаються нові слова; велика, класи включають тисячі слів; слова мають особливе і конкретне значення; мають лексичне та загальне граматичне значення; мають постійні та нестійкі морфологічні ознаки; можна поставити питання до слів; виступають членами речення; використовуються самостійно. Слова цієї групи переважно багатоскладові.

Майже в усіх мовах є такі лексичні категорії слів, як іменник та дієслово. Але інші класи часто мають суттєві відмінності [30, с. 39]. Наприклад, в японській мові існує навіть 3 класи прикметників, тоді як в англійській – один. Багато мов не відокремлюють прикметник та прислівник, прикметник та дієслово чи прикметник та іменник на окремі типи [7, с. 34]. Варіанти кількості категорій слів та виявлення їх властивостей вимагають аналізу такої класифікації для кожної мови окремо.

Слова, які відносяться до однієї і тієї ж частини мови, зазвичай демонструють однакову синтаксичну поведінку – вони грають подібні ролі у граматичній структурі речення та іноді однакову морфологічну поведінку, яка проявляється у тому, що вони піддаються словозміні за схожими ознаками.

Слово – центральна одиниця мови [2, с. 98]. Основна номінативна і когнітивна одиниця мови, яка служить для іменування і повідомлення про предмети, ознаки, процеси і відносини. Самостійні слова можуть бути розділені на повнозначні і займенникові [7, с. 51]. Повнозначні слова називають предмети, ознаки, дії, відносини, а займенникові слова вказують на предмети, ознаки, дії, відносини, не називаючи їх і будучи заступниками повнозначних слів у реченні.

Самостійні частини мови (іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово, прислівник) характеризуються наступними граматичними ознаками.

1) Загальним граматичним значенням, наприклад, предметність у іменника, ознаки предмета у прикметника, дія, як процес у дієслові [33, с. 135]. Це значення впливає з номінативної функції, яку у мові виконують самостійні частини мови. Характеристика будь-якої самостійної частини мови починається з того, що позначають слова, які відносяться до тієї чи іншої частини мови.

2) Індивідуальні граматичні значення, які формують загальне граматичне значення самостійної частини мови [3, с. 83]. Граматичні значення роду, числа і відмінка формують загальне граматичне значення предметності у іменника,

а значення виду, способу, часу, особи - загальне граматичне значення дії як процесу у дієслова. Саме індивідуальні граматичні значення визначають особливості словозміни частин мови.

3) Синтаксична функція у реченні. Для кожної самостійної частини мови характерне своє місце в реченні [7, с. 89]. Наприклад, для іменника – місце підмета і додатка, хоча іменник може виконувати функцію будь-якого члена речення, для прикметника – означення, для дієслова – місце простого дієслівного присудка, для прислівники – місце обставини.

Іноді в якості четвертої ознаки самостійної частини мови лінгвісти називають словотвірну здатність, тобто наявність у морфемній структурі слова властивих конкретній частині мови словотворчих морфем – префіксів, суфіксів та ін.

Частинами мови називають великі групи слів, які характеризуються спільністю лексичних і граматичних властивостей [22, с. 86]. Одним із головних признаков, об'єднання слів в одну частину мови, є спільність їхнього категоріального значення. Категоріальним називається узагальнене значення, яке накладається на індивідуальне лексичне значення слова. Наприклад: іменник – це частина мови, яка позначає предмет, має рід і змінюється за числами і відмінками [30, с. 74]. У займенника як частини мови об'єднані морфологічно і синтаксично різнорідні слова, які не називають предмета або ознаки, а вказують на нього. Граматично ж займенники різнорідні і співвідносяться з іменниками, прикметниками, числівниками [7, с. 97]. У числівнику як частині мови об'єднані слова, які мають відношення до числа: позначають кількість предметів або їх порядок за рахунком.

Повнозначні слова займають вагомий пласт мови незалежно від її походження. Точної системи розподілення таких слів не існує. Адже через велику кількість мов, часу відокремлення від прамови і самостійного розвитку із впливом мов, межуючих країн, багато самостійних частин мови відносять до однієї категорії.

РОЗДІЛ 2

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА САМОСТІЙНИХ ЧАСТИН В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

2.1 Граматичний аспект іменників англійської та української мови.

Словниковий склад мови безпосередньо відображає усі зміни, що відбуваються у громадському, економічному та політичному житті народу. У результаті безпосереднього спілкування людей, які говорять українською та англійською мовами, відбувалося певне змішання. Все це призвело до взаємного впливу на лексику і граматику. Поступове взаємопроникнення культур сприяє руху лексичних одиниць з однієї мови в іншу, у результаті чого збагачується лексика кожної мови окремо [1, с. 43]. Розглянемо спорідненість англійської та української мови на прикладі самостійних частин мови.

В українській мові, так як і в англійській можна зустріти слова, які позначають: предмети (*wand* – *паличка*), живі істоти (*snake* – *змія*), речовини (*сніг* – *snow*), явища (*шторм* – *a storm*), якості і властивості (*хоробрість* – *courage*), стан (*радість* – *joy*), кількість (*дюжина* – *a dozen*), тобто слова, що відповідають на питання хто? (Who?) і що? (What?). Такі слова називають іменниками.

Основними граматичними категоріями іменника, як частини мови, були рід, число, відмінок. Ці три категорії мали універсальний характер.

В українській мові категорія роду іменників представлена чоловічим, жіночим та середнім родами [6, с. 54]. На відміну від української, в англійській мові немає категорії роду. Англійські іменники відносяться до того чи іншого роду за змістом, проте тут важливо знати деякі особливості. В українській і англійській мові іменники які означають істоту, особу чоловічої статі, відносять до чоловічого роду: чоловік – a man, хлопчик – a boy [8, с. 85]. Можуть замінюватися займенником він (he). Іменники, які означають особу

жіночої статі відносять до жіночого роду: жінка – a woman; дівчинка – a girl. Можуть замінюватися займенником вона (she).

Українські іменники середнього роду, як живі, так і неживі (*дитя, чудовисько, істота*), на відміну від іменників чоловічого і жіночого роду, не вказують на біологічну стать, як і англійські, наприклад, *a child (it) – дитина. They didn't want Dudley mixing with a child like that* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 4). Іменник *дитина* в українській мові жіночого роду, а в англійській – середнього. *A child*, а також усі неживі іменники, в англійській мові відносяться до середнього роду і замінюються займенником *it* [10, с. 56]. Цей займенник перекладається на українську мову, у залежності від роду цього іменника в українській мові, займенниками він, вона або воно: *a house (it) – будинок (він), a scar (it) – шрам (він)*.

(1) *They had landed next to a tumbledown garage in a small yard, and Harry looked out for the first time at Ron's house. It looked as though it had once been a large stone pigpen, but extra rooms had been added here and there until it was several stories high and so crooked it looked as though it were held up by magic* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 44). – *Приземлилися на маленькому подвір'ї біля напіврозваленого гаража, і Гаррі вперше побачив Ронів дім. Здавалося, ніби то колись був великий кам'яний хлів, до якого то тут, то там прибудували додаткові кімнати, аж поки він став кількаповерховим будинком* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 44). У цьому прикладі англійський займенник *it*, який відноситься до *house*, перекладений як *він*, тому що *будинок* в українській мові чоловічого роду.

(2) *Of all the unusual things about Harry, this scar was the most extraordinary of all. It was not, as the Dursleys had pretended for ten years, a souvenir of the car crash that had killed Harry's parents* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 9). – *Серед усього незвичайного, чим вирізнявся Гаррі, цей шрам був найдивовижнішим. Він не був, як десять років запевняли Дурслі, пам'яткою про автокатастрофу, в якій загинули батьки* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 9). У цьому прикладі англійський займенник *it*,

який відноситься до *scar*, перекладений на українську мову, як він, тому що шрам в українській мові чоловічого роду. Також до середнього роду відносяться англійські іменники, що позначають назви тварин і птахів без вказівки на їхню стать: *a rabbit (it)* – кролик (він).

(3) “*Was Binky an old rabbit?*”, “*N-no!*” *sobbed Lavender. “I-it was only a baby!* (Rowling J.K. *Harry Potter and Prisoner of Azkaban*,, p. 107)” – *А Бінкі був старий?* – *Нні!* – *заридала Лаванда. – Ззовсім маленький!* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в’язень Азкабану, с. 107). У цьому прикладі англійський займенник *it*, який відноситься до слова *rabbit*, перекладений на українську мову, як він, тому що кролик в українській мові чоловічого роду.

Тож потрібно бути уважними при перекладі, іменників які мають різні роди у відповідних мовах.

Особливе місце в українській мові займають іменники спільного роду – часто експресивно забарвлені назви осіб, як носіїв певних властивостей, що закінчуються на – *a*, – *y*. Такі іменники характерні для розмовної мови, наприклад, *солодкоїжка*, *бруднуля*, *злюка* [11 с. 36]. Іменники спільного роду здатні виступати як слова чоловічого і жіночого роду в залежності від статі особи, яку вони називають. Багато іменників англійської мови теж можуть позначати особу як чоловічої, так і жіночої статі: *a teacher* – *викладач*, *викладачка*; *a student* – *ученик*, *учениця*; *a neighbor* – *сусід*, *сусідка*. Щоб зрозуміти до якого роду належить іменник, і в українській, і в англійській мові треба дивитися за контекстом.

(4) *Professor McGonagall, Transfiguration teacher and head of Gryffindor House, was calling over the heads of the crowd. She was a sternlooking witch who wore her hair in a tight bun* (Rowling J.K. *Harry Potter and Prisoner of Azkaban*, p. 1). – *Їх кликала професорка Макгонетел, викладач трансфігурації і вихователька грифіндорського гуртожитку. Вона, як завжди, виглядала вельми суворою* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в’язень Азкабану, с. 1). У прикладі ми бачимо два слова які можуть позначати особу як чоловічої, так і

жіночої статі слова *teacher* і *professor* відносяться до Макгонегел. Перкладач повинен знати із контексту, що це особа жіночого роду.

(5) *I don't know why Harry's broom acted like that, but Snape wouldn't try an' kill a student!* (Rowling J.K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, p. 210). – Я не знаю, чому мітла Гаррі поводитася так, але Снейп не хотів би вбити студента! (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 210). На прикладі ми бачимо слово *a student*, яке може позначати особу як чоловічої, так і жіночої статі, але в цьому реченні із контексту видно, що воно означає особу чоловічого роду.

При порівнянні граматичної категорії роду іменника в українській і англійській мовах, виявляються як подібності, так і відмінності. Часто рід українських і англійських іменників збігається.

Категорія відмінка. В українській мові категорія відмінка представлена 7 відмінками. В англійській мові не всі іменники змінюються за двома відмінками – називному і присвійному, який оформлений морфемою *'s*.

(6) *The month old video camera was lying on top of a small, working tank Dudley had once driven over the next door neighbor's dog; was Dudley's first ever television set, which he'd put his foot through when his favorite program had been canceled* (Rowling J.K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, p. 42). – Тут майже все було поламане. Кінокамера, куплена лише місяць тому, лежала на іграшковому самохідному танку, яким Дадлі колись переїхав сусідського пса; в кутку валявся перший Дадлів телевізор, який він розбив ударом ноги, коли відмінили його улюблену програму (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 42). На прикладі англійського речення ми бачимо, спосіб вираження присвійного займенника *neighbor's dog, was Dudley's first ever television*.

Таким чином, з точки зору характеристики категорії відмінка в іменнику ми можемо відзначити, що в англійській мові всі іменники поділяються на два класи: слова, які позначають предмети неживі, що не мають категорії відмінка, і слова, які позначають істот і час, які мають два відмінки – загальний і присвійний.

Категорія числа. В українській і англійській мовах категорія числа представлена формами однини і множини.

Сема однини в англійській мові представлена тільки нульовим закінченням, наприклад: *foot, city, play*.

(7) *He tried to lift it up the steps but could hardly raise one end and twice he dropped it painfully on his foot* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 103).

(8) *Hardly anyone had seen Harry play because Wood had decided that, as their secret weapon, Harry should be kept, well, secret* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 196).

Категорія множини в обох мовах представлена семою множинності (–s [–s] і [–z], –es [–iz]), також є іменники з певними виключеннями, чергуванням голосних, наприклад: *foot – feet, tooth – teeth*.

(9) *With his tongue between his teeth he scribbled a note that Harry could read upside down* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 26). *He was tall, thin, and gangling, with freckles, big hands and feet, and a long nose* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 102).

В обох мовах існує досить значна група іменників, у яких представлена тільки сема множинності. Частина таких іменників збігається в обох мовах. Це перш за все іменники, які позначають парні предмети: *ножиці – scissors, окуляри – glasses, брюки – trousers*.

(10) *When he turned his back on them, Harry saw a curly pig's tail poking through a hole in his trousers* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 66). – *Коли він повернувся до них плечима, Гаррі побачив, що з дірки в його штанях стирчить закручений свинячий хвостик* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 66). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *trousers* виражено семою множинності як в англійській так і при перекладі на українську мову, сема множинності спільна для обох мов.

(11) *Instead he was smiling at a rather severe looking woman who was wearing square glasses exactly the shape of the markings the cat had had around its*

eyes (Rowling J.K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, p. 12). – *Натомість він усміхався радше суворій на вигляд жінці у квадратних окулярах, які мали точнісінько таку саму форму, що й цяточки навколо котячих очей* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 12). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *glasses* виражено семою множинності як в англійській так і при перекладі на українську мову, сема множинності спільна для обох мов.

(12) *Once, Aunt Petunia, tired of Harry coming back from the barbers looking as though he hadn't been at all, had taken a pair of kitchen scissors and cut his hair so short he was almost bald except for his bangs, which she left "to hide that horrible scar"* (Rowling J.K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, p. 28). – *Одного разу тітка Петунія, якій набридло, що Гаррі завжди повертається з перукарні таким, ніби не був там зроду, взяла на кухні ножиці й так обчиржила його, що він став майже лисий, проте не чіпала чубчика, щоб "приховати той жахливий шрам"* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 28). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *scissors* виражено семою множинності як в англійській так і при перекладі на українську мову, сема множинності спільна для обох мов.

(13) *He got up and pulled on his jeans because he didn't want to walk into the station in his wizard's robes* (Rowling J.K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, p. 99). – *Він підвівся і натягнув джинси, бо не хотів заходити на вокзал у мантії чарівника* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 99). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *jeans* виражено семою множинності як в англійській так і при перекладі на українську мову, сема множинності спільна для обох мов.

(14) *The teapot went berserk and squirted boiling tea all over the place and one man ended up in the hospital with the sugar tongs clamped to his nose* (Rowling J.K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets* p. 43). – *Чайничок мовби сказився: плювався гарячим чаєм, а щипці для цукру затиснули ніс одному панові, і він опинився в лікарні* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 43). На

прикладі цього речення ми бачимо, що слово *tongs* виражено семою множинності як в англійській так і при перекладі на українську мову, сема множинності спільна для обох мов.

(15) *And then the thing beneath the hood, whatever it was, drew a long, slow, rattling breath, as though it were trying to suck something more than air from its surroundings* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban., p. 60). – *І тут істота під каптуром повільно, хрипучо й протяжно вдихнула, ніби намагалася засмоктати в себе не тільки довколишнє повітря, а й усіх присутніх* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 59). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *surroundings* виражено семою множинності в англійській мові, але перкладач змінив на іменник *присутні*, який поставив також у множині.

(16) *“Congratulations, Hagrid!” Hermione squealed as they reached the teachers’ table* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 68). – *Мої вітання, Герпідє! – пискнула Герміона, коли вони опинилися біля вчительського столу* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 68). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *tongs* виражено семою множинності як в англійській так і при перекладі на українську мову, сема множинності спільна для обох мов.

Частина таких іменників не збігається, і в одній мові іменники, представлені тільки у множині, а в іншій – іменники предствлені в одинині. Це часто створює труднощі при перекладі, особливо усному, коли присутня умова обмеженості часу і перкладач повинен швидко трансформувати вихідний іменник, згадавши, в якому числі він вживається у мові перекладу. Наприклад: 1) позначають парні або складові предмети: *граблі* – *rake* од., *санчата* – *toboggan* од.; 2) позначають масу, речовину, матеріал: *дріжджі*– *yeast* од., *духи* – *scent* од., *шпалери* – *wallpaper* од.; 3) позначають складні дії, процеси, стани: *вибори* – *election* од., *іменини* – *name-day* од.

(17) *Then Harry realized that Ron had covered nearly every inch of the shabby wallpaper with posters of the same seven witches and wizards, all wearing bright*

orange robes, carrying broomsticks, and waving energetically (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 52). – *Він немовби потрапив у ніч: майже все в Роновій кімнаті було крикливого помаранчевого кольору – покривало на ліжку, стіни з потертими шпалерами і навіть стеля* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 52). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *wallpaper* виражено семою однини в англійській мові, але при перекладі на українську мову, *шпалери* вживаються тільки у множині.

В англійській мові також є ряд іменників які вживаються лише у множині, а при перекладі на українську мову ці іменники мають форму однини: *rajamas* мн. - *піжама од.*, *news* мн.- *новина од.* , *clothes* – *одяг од.*

(18) “*Well, I’ve got news for you, boy . . .* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 33). – *Я маю новину для тебе, хлопче...* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 33).

(19) *I like your rajamas, or whatever that's called* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher’s Stone, p. 124). – *Мені подобається твоя піжама, або як там вона називається* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 124). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *rajamas* виражено семою множини в англійській мові, але при перекладі на українську мову, *піжама* вживається лише у однині.

(20) “*I wonder, could you tell us what sort of clothes your grandmother usually wears?* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 97).”- *"Цікаво, не могли б ви сказати нам, який одяг зазвичай носить ваша бабуся?"* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в’язень Азкабану, с. 98)” На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *clothes* виражено семою множини в англійській мові, але при перекладі на українську мову, *одяг* вживається лише у однині.

(21) *I’ll expect you at the manor tomorrow to pick up the goods* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 65). – *Чекаю завтра в маєтку, щоб забрати товар* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 64). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *goods* *othes* виражено семою

множини в англійській мові, але при перекладі на українську мову, *товар* вживається лише у однині.

Форми множини без флексії в українській мові мають тільки запозичені іменники, що закінчуються на деякі голосні: укр. *колібри, пончо, кенгуру*. А в англійській мові флексії множини позбавлені досить численні навіть одвічно германські іменники: *deer, sheep* [21, с. 9]. *Now they were speeding past fields full of cows and* (Rowling J.K. *Harry Potter and the Philosopher's Stone*, p. 110). – *Тепер вони мчали повз поля, повні корів та овець. You- you said a deer. – Tu, tu сказав олень* (Ролінг Дж.К. *Гаррі Поттер і філософський камінь*, с. 110).

На підставі вищесказаного, можна зробити певні висновки. Так, наприклад, максимальна схожість української та англійської мов спостерігається в категоріях живих, неживих істот і множині, однині. Що стосується категорії відмінка, 7 відмінків української мови відповідають лише 2 в англійській. Найбільші розбіжності пов'язані з категорією роду. У той час, як в українській мові ми маємо три роди: чоловічий, жіночий і середній, в англійській ця категорія відсутня, і рід іменника можна визначити лише за змістом тексту.

2.2 Граматичний аспект дієслів англійської та української мови.

Дієслово в українській мові характеризується наявністю семи граматичних категорій.

Категорія виду, що виражається морфологічними формами доконаного та недоконаного видів [21, с. 57].

(1) *Гаррі вдивлявся у зоряне небо, намагаючись угледіти Гедвіту що, можливо, летить додому, несучи в дзьобі мишку й чекаючи похвали* (Ролінг Дж.К. *Гаррі Поттер і в'язень Азкабану*, с. 3). Дієслово *вдивлявся* у цьому реченні має доконаний вид.

(2) *Перестали вони це робити тільки тоді, коли Персі, шаленіючи з люті, пообіцяв написати місіс Візлі, що Джіні через них страждає від кошмарів* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 56). Дієслово у цьому речення має недоконаний вид.

Категорії стану, що має морфологічні вираження у вигляді форм активного, зворотно-середнього і пасивного стану [23, с. 68].

(3) *Невіл Лонгботом купив велику і смердючу зелену цибулину, шпичастий пурпуровий кристал і зогнилого тритонового хвоста, перше ніж решта грифіндорців сказали, що йому нічого боятися: він чистокровний, а отже, на нього ніхто не нападе* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 87). Дієслово *купив* я у цьому речення має морфологічне вираження у вигляді форми активного стану.

(4) *Гаррі саме одягнувся й заходився переконувати невдоволену Гедвігу залізти в клітку, коли в кімнату, натягаючи светра, увірвався Рон* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 76). Дієслово *одягнувся* у цьому речення має морфологічне вираження у вигляді форми активного стану. *Завдання виконується учнями*. Дієслово *виконується* у цьому речення має морфологічне вираження у вигляді форми пасивного стану.

Категорії способу, представленої формами трьох способів – дійсного, наказового та умовного [26, с. 46].

(5) *Усі були заклопотані від'їздом: тягнули вузенькими сходами "Дірявого Казана" свої важезні валізи й складали їх біля дверей обабіч совиних кліток* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 34). Дієслова *тягнули, були заклопотані* у цьому речення представлені формою дійсного способу.

(6) *Там була велика банка "Високоякісного лаку "Флітвуд" для держака мітли, срібні ножиці для підрізання прутиків, малесенький мідний компас, який можна було чіпляти на мітлу під час довгих мандрівок, і посібник з догляду за мітлою "Зроби все сам"* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 245). Дієслово *зроби* у цьому речення представлені формою наказового способу.

(7) *О, як зрадів би Снейп, якби отримав привід покарати Гаррі на цілий місяць!* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 34). Дієслово *зрадів би* у цьому речення представлені формою умовного способу.

Категорії особи, вираженої особовими закінченнями [26, с. 85].

(8) *Я подзвоню тобі про кубок світу! — крикнув Рон услід Гаррі, що, попросившись із друзями, покотив свій візочок з валізкою та Гедвіжиною кліткою до дядька Вернона* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 403). З прикладу ми бачимо, що дієслово *подзвоню* відноситься до займенника *я*, тому має відповідне закінчення однини, майбутнього часу.

(9) *Ви бачили, що він написав на стіні! Він знайшов... у моєму кабінеті... він знає, що я... що я, – Філчеве обличчя скривилося. – Він знає, що я сквиб! – нарешті видушив він* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 156). З прикладу ми бачимо, що дієслово *бачили* відноситься до займенника *ви*, тому має відповідне закінчення множини, минулого часу; дієслово *знайшов* відноситься до займенника *він*, тому має закінчення однини, чоловічого роду, минулого часу.

Категорії числа, вираженої особовими закінченнями [28, с. 37].

(10) *– Проте, – на поліг Фадж, – вони захищають вас від значно гіршого... ми ж усі розуміємо, на що здатний Блек...* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 126). З прикладу ми бачимо, що дієслово *захищають* відноситься до займенника *вони*, тому має відповідне закінчення множини.

(11) *Я не розумію, Олівере, чого ти хвилюєшся* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 56). З прикладу ми бачимо, що дієслово *не розумію* відноситься до займенника *я*, тому має відповідне закінчення однини.

Категорії роду у формах однини минулого часу [31, с. 95].

(12) *І хоч Рон пояснював це тим, що не витримає двох "персівських" тижнів, а Герміона запевняла, що мусить попрацювати в бібліотеці, Гаррі прекрасно розумів, що вони залишаються заради нього, і був їм за це безмежно вдячний* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 96). З прикладу ми

бачимо, що дієслова *пояснював, запевняла, розумів, був* мають відповідні закінчення однини минулого часу.

У системі англійського дієслова подані наступні граматичні категорії.

Категорія часу, що виражена трьома формами часу – теперішнім, минулим і майбутнім [32, с. 84].

(1) *Mrs. Potter was Mrs. Dursley's sister, but they hadn't met for several years; in fact, Mrs. Dursley pretended she didn't have a sister, because her sister and her good for nothing husband were as unDursleyish as it was possible to be* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 3). Категорія часу у цьому реченні виражена формою минулого часу.

(2) *"This is boring* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 28).” Категорія часу у цьому реченні виражена формою теперішнього часу.

(3) *"The start of term banquet will begin shortly, but before you take your seats in the Great Hall, you will be sorted into your houses* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 124). Категорія часу у цьому реченні виражена формою майбутнього часу.

(4) *The public is warned that Black is armed and extremely dangerous* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 11). Категорія часу у цьому реченні виражена формою теперішнього часу.

(5) *Harry was sure they were cooking up their own version of how Malfoy had been injured* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 85). Категорія часу у цьому реченні виражена формою минулого часу.

Категорія способу – дійсного, наказового, умовного I, умовного II, передбачуваного.

(6) *"If he tries to curse you, you'd better dodge it, because I can't remember how to block them* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 168)”. У цьому реченні дієслова представлені формою дійсного способу.

(7) *What would I get if I added powdered root of asphodel to an infusion of wormwood?* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 149).” У цьому реченні дієслова представлені формою умовного I способу.

(8) “*KILL HIM! KILL HIM!*” (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher’s Stone, p. 321). У цьому реченні дієслова представлені формою наказового способу.

(9) *A fine thing it would be if, on the very day You-Know-Who seems to have disappeared at last, the Muggles found out about us all* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher’s Stone, p. 13). У цьому реченні дієслова представлені формою умовного II способу.

(10) *Then he looked quickly around to see if anyone was watching* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 93). У цьому реченні дієслова представлені формою передбачуваного способу.

Категорія стану, що має морфологічні вираження (у формі) у вигляді форм активного та пасивного стану.

(11) *Harry left, before Snape could take any more points from Gryffindor* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher’s Stone, p. 199). На прикладі речення, ми бачимо, що дієслова мають активний стан. *A boy with dreadlocks was surrounded by a small crowd* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher’s Stone, p. 103). На прикладі речення, ми бачимо, що дієслово має пасивний стан.

Категорія часової віднесеності, поданої формами перфекту.

(12) *Harry had to admit he was lucky even to have reached his thirteenth birthday* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 4). - На прикладі речення, ми бачимо, що дієслово *have reached* виражене теперішнім доконаним часом.

(13) *While Uncle Vernon, Aunt Petunia, and Dudley had gone out into the front garden to admire Uncle Vernon’s new company car, Harry had crept downstairs, picked the lock on the cupboard under the stairs, grabbed some of his books, and hidden them in his bedroom* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 2). На прикладі речення, ми бачимо, що дієслова *had gone, had crept*, виражені минулим доконаним часом. *Nothing will have changed* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 212). На прикладі

речення, ми бачимо, що дієслово *will have changed*, виражене майбутнім доконаним часом.

Категорія особи, виражена в теперішньому часі морфемою *-(e)s* та нульовими морфемами в інших особах [36, с. 95].

(14) *They say he always favors them* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 147). У цьому прикладі дієслово *favors* виражене в теперішньому часі морфемою *-s*. *Oh, we find out it* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 158). У цьому прикладі дієслово *find out* виражене в теперішньому часі нульовою морфемою.

Категорія числа [37, с. 69].

(15) *We have much to be thankful for* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 13). Дієслово *have* виражено у множині. *I have one myself above my left knee that is a perfect map of the London Underground* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 1). Дієслово *have* виражено у однині.

(16) *People are being downright careless, out on the streets in broad daylight, not even dressed in Muggle clothes, swapping rumors* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 13). Дієслово *are* виражено у множині. *The owls are nothing next to the rumors that are flying around* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 14). Дієслово *are* виражено у множині.

(17) *They were the last people you'd expect to be involved in anything strange or mysterious, because they just didn't hold with such nonsense* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 3). Дієслово *were* виражено у множині.

Наприклад, українське дієслово *ходити* на англійську мову може перекладатися кількома способами в залежності від контексту: *рухатися пішки – to walk*; *в якомусь напрямку – to go*; *в, на, направлятися куди-небудь з будь-якою метою, відвідувати – to attend, to visit*; *слідувати – to follow*.

(18) *He was in a very good mood until lunchtime, when he thought he'd stretch his legs and walk across the road to buy himself a bun from the bakery (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 6). We may as well go and join the celebrations (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 20). Go to your cupboard – I mean, your bedroom," he wheezed at Harry (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 21). I gotta visit Gringotts anyway (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 70). They followed Professor McGonagall across the flagged stone floor (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 124).*

В англійській мові одна частина мови може перейти в іншу без зміни форми. Англійці кажуть, що будь-який іменник можна трансформувати в дієслово, наприклад: *wave* (хвиля) – *to wave* (помахати); *pocket* (кишеня) – *to pocket* (покласти щось в кишеню); *arm* (зброя) – *to arm* (озброюватися); *hammer* (молоток) – *to hammer* (зрюкати).

(19) *He ran onto the field as you fell, waved his wand, and you sort of slowed down before you hit the ground (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 131). – Він вибіг на поле, поки ти падав, змахнув паличкою, і ти ніби сповільнився, перш ніж впасти на землю (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 131). У цьому реченні слово *wave* виражене дієсловом – змахнути.*

(20) *A wave of cold sickness threatened to engulf him again; he leaned back into the lumpy seat and closed his eyes until they had passed the gates (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 63). – На нього знову накотилася холодна хвиля нудоти. Гаррі відхилився на вигнуте сидіння, заплющив очі, і сидів так, аж доки вони проїхали через ворота (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 63). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *wave* виражене іменником – хвиля. З цих прикладів ми бачимо як легко іменник може перетворитися на дієслово.*

(21) *Harry pulled his booklist out of his pocket and consulted it for the first time (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 37). – Гаррі витягнув з кишені список книжок і вперше його переглянув (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і*

в'язень Азкабану, с. 36). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *pocket* виражене іменником – *карман*.

(22) *We're going to talk now," said Riddle, still smiling broadly, and he pocketed Harry's wand* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 321). – *Зараз ми поговоримо, – сказав Редл, все ще широко посміхаючись, і поклав паличку Гаррі в кишеню* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 321). У цьому реченні слово *pocket* виражене дієсловом – *покласти щось в кишеню*.

(23) *It is my job to arm you against the foulest creatures known to wizardkind!* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 113) – *Моя робота – озброїти вас проти найогидніших істот, які відомі у світі часівництва!* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 113). На прикладі цього речення ми бачимо, що слово *arm* виражене дієсловом – *озброїти*.

(24) *Farewell, my comrades in arms!* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 111). – *Прощайте, мої товариші по зброї!* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 111). У цьому реченні слово *arm* виражене іменником – *зброя*

(25) *The train rattled, the rain hammered, the wind roared, but still, Professor Lupin slept* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 58). – *Поїзд гуркотів, лив дощ, ревів вітер, але професор Люпин все одно спав* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 58). У реченні ми бачимо, що слова *rattl* і *hammer* дієслова синоніми, тому що останнє перекладається також як *грюкати* або *завдавати нищівної поразки*. Перекладач вирішив замінити це дієслово більш простим відповідником – *лив*.

(26) *«Ah, you're awake!» she said briskly. She placed the chocolate on Harry's bedside table and began breaking it apart with a small hammer* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 282). – *«Ах, ти прокинувся!» сказала вона бадьоро. Вона поклала шоколад на приліжковий столик Гаррі і почала розбивати його маленьким молотком* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 282). У цьому реченні *hammer* ознаячає іменник – *молоток*.

Дієслова української та англійської мов мають багато відмінностей. Для правильної побудови часу у реченнях англійської мови потрібно використовувати правильний порядок слів, в українській мові він більш довільний. Також іменники можуть переходити у дієслова без змін своєї форми. В українській мові такі переходи неможливі. Категорія способу дійсний, умовний, наказовий і категорія числа спільна для обох мов.

2.3 Граматичний аспект прикметників англійської та української мови.

Прикметники в англійській мові не змінюються ні за родами, ні за числами, ні за відмінками: *a young girl* – молода дівчина, *young people* – молоді люди, *young face* – молоде обличчя, *a young man* – молодий чоловік,

(1) *Weasley was telling Hermione and Ginny about a love potion she'd made as a young girl* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 49). – Візлі розповідав Герміоні та Джіні про любовне зілля, яке вона зробила ще молодою дівчиною (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 49).

(2) *Mr. Dursley couldn't bear people who dressed in funny clothes—the getups you saw on young people!* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 5). – Містер Дурслі терпіти не міг, коли хтось одягався незвично: ви тільки подивіться на цих молодих людей!

(3) *"...roaring along like maniacs, the young hoodlums," he said, as a motorcycle overtook them* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 30). – Гасають, як божевільні! Малолітні хулігани! - буркнув він, коли їх обігнав мотоцикл (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 30).

(4) *A pale young man made his way forward, very nervously* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 352). – Блідий молодий чоловік нервуючи крокував вперед (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 352).

Прикметники англійської мови можна розділити на дві групи: якісні (qualitative) і відносні (relative). Тільки якісні прикметники мають ступені порівняння (the Positive Degree, the Comparative Degree, the Superlative Degree), так само, як і в українській мові. Наприклад: *young* – *молодий*, *younger* – *молодший*, *youngest* *наймолодший*, *long* – *довгий*, *longer* – *довше*, *longest* – *найдовший*.

(5) *“Now, Snape,” said Fudge, startled, “the young lady is disturbed in her mind, we must make allowances* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 284).” – *Та годі тобі, Снейпе, – аж здригнувся Фадж, – ця молода дівчинка трохи збентежена, треба взяти це до уваги...* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в’язень Азкабану, с. 284).

(7) *“It’s the fastest broom in the world, isn’t it, Dad?” squeaked a boy younger than Harry, who was swinging off his father’s arm* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 36). – *Тату, це найшвидша у світі мітла, так? – пискнув молодший за Гаррі хлопчина, звисаючи з батькової руки* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в’язень Азкабану, с. 36).

(8) *He had been the youngest person in a century to be picked for one of the Hogwarts House teams* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 8). – *Він навіть став наймолодшим гравцем століття, якому довірили грати за команду одного з гуртожитків Гогвортсу* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в’язень Азкабану, с. 8).

(9) *He leaned on the sill, the cool night air pleasant on his face after a long time under the blankets* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 4). – *Він сперся на підвіконня, прохолодне нічне повітря приємно пестило його обличчя після довгого перебування під ковдрою* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в’язень Азкабану, с. 4).

(10) *“An ordinary common or garden rat like this can’t be expected to live longer than three years or so,” said the witch* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 42). – *Такий звичайний пацюк живе не довше трьох років, – пояснила відьма* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в’язень Азкабану, с. 42).

Прикметники можуть набувати форму вищого та найвищого ступеня. Якщо ми хочемо порівняти якості того чи іншого предмета в англійській мові, ми використовуємо порівняльну ступінь прикметників [39, с. 49].

В англійській мові прикметники в порівняльному ступені мають закінчення *r / er* : *cold – colder, wet – wetter, dark – darker, late – later, old – older, light – lighter, near – nearer*.

(11) *Sure you can manage that broom, Potter?” said a cold, drawling voice* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 42). – *Упевнений, ти впораєшся з цією мітлою, Поттер? сказав холодний протяжний голос* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 42).

(12) *He approached Lupin and the struggling rat, and his wet eyes suddenly seemed to be burning in his face* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 264). – *Блек узяв з ліжка Снейпову чарівну паличку і підійшов до Люпина, в руках у якого борсався пацюк. Його вологі очі раптом запалали* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 264).

(13) *Harry walked across the dark room, past Hedwig’s large, empty cage, to the open window* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 4). – *Гаррі пройшов через темну кімнату, мимо великої порожньої клітки Гедвіга, до відчиненого вікна* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 4).

(14) *The weather was getting colder and wetter, the nights darker, but no amount of mud, wind, or rain could tarnish Harry’s wonderful vision of finally winning the huge, silver Quidditch Cup* (Rowling J.K. Harry Potter and the Goblet of Fire p.104). – *Дні ставали холодніші, коротші, але ні грязюка, ні вітер, ні дощ не заважали Гаррі уявляти ту радісну мить, коли вони нарешті здобудуть великий срібний кубок з квідичу* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 104). На прикладі цих речень ми бачимо порівняльну ступінь прикметників *colder, wetter, darker*, переклад прикметників на українську мову також відбувся у порівняльному ступені з відповідними закінченнями.

(15) *Sure you can manage that broom, Potter?” said a cold, drawling voice late* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 42). – *Упевнений, ти*

впораєшся з цією мітлою, Поттер? сказав холодний протяжний голос (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 42).

(16) *"Don't let that thing out!" Ron said, but too late* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 56). – *"Не випускай це назовні!" Рон сказав, але було занадто пізно* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 56).

(17) *Ten minutes later, Errol and Hedwig soared out of the window and out of sight* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 14). – *Через десять хвилин Ерола з Гедвігою (до лапи якої була прив'язана записка для Рона) випурхнули з вікна й розтанули в небі, а засмучений Гаррі заховав у шафу порожню клітку* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 14). У реченнях видно ступені порівняння прикметника *late - later*, перекладач перевів фразу *ten minutes later* як *через десять хвилин*, тобто прикметник *later* в українській мові став прийменником *через*.

(18) *It was the worst birthday present the Dursleys had ever given him, including that pair of Uncle Vernon's old socks* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 13). – *Це був найгірший подарунок на день народження, який коли-небудь робили йому Дурслі, включаючи пару старих шкарпеток дядька Вернона* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 13).

(19) *Close up, he saw that Stan Shunpike was only a few years older than he was, eighteen or nineteen at most, with large, protruding ears and quite a few pimples* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 23). – *Зблизька розгледів, що Стен Шанпайк був ненабагато старший за нього – він мав якихось вісімнадцять – дев'ятнадцять років, великі відстовбурчені вуха і чимало прищів* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 23). У реченнях видно ступені порівняння прикметника *old – older*, старий – старший.

(20) *The sky was getting a little lighter* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 29). – *Небо стало трохи світліше* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 29). У прикладі прикметник *lighter* має другу ступінь порівняння.

(21) *Plenty of Hogwarts students were arriving in Diagon Alley now, with the start of term so near* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 38) – *Наближався початок навчання, і аля Діагон дедалі більше наповнювалася учнями Гогвортсу* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 38).

(22) *It's been three weeks, and no one's seen hide nor hair of him, and I don't care what Fudge keeps telling the Daily Prophet, we're no nearer catching Black than inventing self spelling wands* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 47). – *Минуло три тижні, а про нього ні слуху ні духу! І що б там Фадж не базікав у "Щоденному віщуні", нам, мабуть, було б легше винайти чарівну паличкусамозаклиналочку ніж упіймати того мерзотника* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 46). У реченнях, ми бачимо ступені порівняння прикметника near- nearer.

(23) *"Look at this," said Ron, pulling a long thin box out of a bag and opening it* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 40). – *«Подивися на це», – сказав Рон, витягаючи з сумки довгу тонку коробку і відкриваючи її* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 41).

(24) *He was thinner than ever, large tufts of hair had fallen out leaving wide bald patches, and he writhed in Ron's hands as though desperate to free himself* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 236). – *Він був худіший, ніж будь-коли, великі пучки волосся випадали, залишаючи широкі залисини, і він корчився в руках Рона, немов відчайдушно намагався звільнитися* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 236). У реченнях, ми бачимо ступені порівняння прикметника thin- thinner, хоча на українську мову вони перекладаються по різному, в залежності від контексту, прикметник у другому реченні також має порівняльну форму худий – худіший.

З двоскладовими прикметниками може використовуватися як слово "more", так і закінчення " -er ". Наприклад: *serious - more serious – seriouser*.

(25) *"Not entirely," said Mr. Weasley, who looked more serious than Harry had even seen him* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 52). – *Не зовсім, – сказав містер Візлі серйознішим, ніж будьколи голосом. – Гаррі,*

поклонися мені, що не станеш розшукувати Блека (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 52).

(26) *"It wasn't serious, was it?"* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 86). – "Це було несерйозно, чи не так? (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 86)." У реченнях присутній двоскладний прикметник *serious – more serious*, який перекладається на українську мову з відповідними закінченнями.

Багатоскладові прикметники вживаються зі словами *most* (самий) / *least* (найменший): *difficult* (складний) – *the most difficult* (найскладніший, складний) *interesting* (цікавий) – *the most interesting* (найцікавіший, цікавий) *hot* (гарячий) – *the least drier* (мени сухий).

(27) *Knowing Hermione, he was sure it would be a large book full of very difficult spells – but it wasn't* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 15). – Знаючи Герміону, Гаррі не сумнівався, що це якась велика книжка з неймовірно складними чарами, але він помилився (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 14). *Professor Trelawney delicately rearranged her shawl and continued, "So you have chosen to study Divination, the most difficult of all magical arts"* Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 73). – Професорка Трелоні легким рухом поправила шаль і повела далі: – Отож ви наважилися вивчати віщування, найскладніше з чаклунських мистецтв (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 72).

"But Hogsmeade's a very interesting place, isn't it" (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 55)? – «Але Гогсмід - дуже цікаве місце, чи не так? (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 55).» *She had also lent him Quidditch Through the Ages, which turned out to be a very interesting read* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 196). – Герміона дала йому книжку "Квідич крізь віки", яка виявилася дуже цікавою (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 196).

They had only ever worked in greenhouse one before – greenhouse three housed far more interesting and dangerous plants (Rowling J.K. Harry Potter and

the Chamber of Secrets p. 102). – Досі вони працювали тільки в першій оранжереї, а в оранжереї номер три були значно незвичніші й небезпечніші рослини. *Snow was falling, warm and dry, from the ceiling.* – Зі стелі сипався зачарований сніг, теплий і сухий (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 102).

В обох мовах є прикметники, які утворюють вищий та найвищий ступені не за правилами: *many / much – more – the most*, багато – більший – найбільший, *little – less – the least*, маленький – менший – найменший, *far – farther – the farthest*, дальній – більш дальній – найдальший, *good – better – the best*, хороший – кращий – найкращий, *bad – worse – the worst*, поганий – гірший – найгірший.

Shining brightly on the walls by the light of many candles were countless framed photographs of Lockhart (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 131). – На стінах висіло безліч обрамлених фотографій Локарта, яскраво освітлених численними свічками (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 130).

For one thing, he hated the summer holidays more than any other time of year (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 1). – По-перше, він ненавидів літні канікули більше, ніж будь-яку іншу пору року (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 1).

Quidditch, the most popular sport in the wizarding world (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 8). – Квідич – найпопулярніший вид спорту в магічному світі (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 8). У реченнях показані форми ступенів порівняння прикметників *many - more - the most*, багато - більший - найбільший, та способи їх перекладу. У першому реченні перекладач перевів слово *many* як прикметник *безліч*, підсилюючи цим речення. Прямий переклад слова *many* – *багато*, має більш нейтральне забарвлення.

Now, Harry, I'm going to teach you a little lesson (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 329). – А тепер, Гаррі, я дам тобі невеличкий урок (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 329). *Wizard blood is counting*

for less everywhere (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 64). – *Кров чарівників всюди має менше значення* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 64). *Her mouth looked less thin, anyway. - У всякому разі, її рот виглядав менш тонким. The least Hogwarts can do is make sure that the thing that killed their daughter is slaughtered . . .* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 259). – *Найменше, що може зробити для них Готвортс, — це знищити монстра, який убив їхню доньку* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 259). У реченнях показані форми ступенів порівняння прикметників *little – less – the least, маленький – менший – найменший*, та способи їх перекладу.

London was soon far behind them, replaced by neat green fields that gave way in turn to wide (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 84). – *Невдовзі Лондон лишився далеко позаду, і замість нього спочатку стелилися охайні зелені поля, а потім дикі багрянуваті нагір'я* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 84).

They made regular checks on the train as they flew farther and farther north, each dip beneath the clouds showing them a different view (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 84). – *Вони й далі летіли на північ, час від часу звіряючись із напрямком руху потяга* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 84). *Harry squeezed himself through a crowd of sixth years and saw a sign hanging in the farthest corner of the shop* (Rowling J.K. Harry Potter and the Goblet of Fire p.142). – *Гаррі протиснувся крізь натовп шестикурсників і побачив вивіску, яка висіла в найдальшому кутку магазину* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і Келих Вогню, с. 142). У реченнях показані форми ступенів порівняння прикметників *far – farther – the farthest*, та способи їх перекладу. У другому реченні перекладач перевів *farther and farther*, як *далі*, надаючи більш нейтрального забарвлення.

She's found some really good stuff for me . . . reckon he'll stand a good chance now . . . (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 198). – *Вона*

знайшла для мене дійсно гарні речі. . . думаю, тепер у нього будуть хороші шанси. . . (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 198).

You'd better go and pack properly, Ron, because we won't have much time in the morning (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 45). – Тобі краще піти і зібратися як слід, Рон, бо у нас не буде багато часу вранці (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 45).

He had been the owner of the best broom in the world for a few short hours... world (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 169). – Він був власником найкращої мітли в світі протягом кількох коротких годин... (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 169). У реченнях показані форми ступенів порівняння прикметників *good - better - the best*, *хороший – кращий – найкращий* та способи їх перекладу. Із усіх перекладів прикметників-виключень, *good – better – the best* набули найбільш дослівного значення при перекладі.

Ginny, who was huddled in her corner looking nearly as bad as Harry felt, gave a small sob (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 62). – Джіні, яка забилася в своєму кутку і виглядала майже так само погано, як Гаррі, тихенько схлинула (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 62).

Stan put the paper away reluctantly, and Harry leaned against the window of the Knight Bus, feeling worse than ever (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 28). – Стен неохоче прибрав газету, а Гаррі притулювся до вікна автобуса, відчуючи себе гірше, ніж будь-коли (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 28).

It was the worst birthday present the Dursleys had ever given him, including that pair of Uncle Vernon's old socks (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 13). – Це був найгірший подарунок на день народження, який коли-небудь робили йому Дурслі, включаючи пару старих шкарпеток дядька Вернона (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 13). У реченнях показані форми ступенів порівняння прикметників *bad – worse – the worst*,

поганий – гірший – найгірший та способи їх перекладу. У перекладі на українську мову ми маємо прямі відповідники прикметників англійської мови.

Складні прикметники – ще одна група прикметників. Вони можуть складатися з двох прикметників, іменника і прикметника, прислівника і прикметника і так далі. На українську мову вони перекладаються часто як прикметник, прислівник + прикметник, а деякі слова і зовсім складно точно перекласти: *good-looking* – *прекрасно виглядає*, *absent-minded* – *розсіяний, неуважний*.

He was wearing his long moleskin overcoat and was absent-mindedly swinging a dead polecat from one enormous hand (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 70). – *На ньому був довгий плащ з кролячого хутра, а його величезна рука неуважно погойдувала мертвого тхорика* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 70). У реченні перекладу *absent-mindedly* виступає прикметником і перекладається як *неуважно*.

“He’s that tall, good looking one, isn’t he?” said Angelina (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 184). – *Це такий високий, симпатичний? – запитала Анжеліна* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 184). У реченні перекладу *good looking* виступає прикметником і перекладається як *красивий*.

Таким чином, якщо українські прикметники змінюються за родами, за числами, за відмінками, то в англійській мові вони не змінюються. Проте, прикметники в обох мовах мають подібність у структурі будовання порівняльних і найвищих ступенів. Прикметники-виключення також дуже схожі.

РОЗДІЛ 3

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПАРАМЕТРИ ПОВНОЗНАЧНИХ СЛІВ У СПОРІДНЕНИХ МОВАХ

3.1 Перекладацькі трансформації повнозначних слів у споріднених мовах

Переклад – це вид мовного посередництва, при якому на перкладену мову створюється текст, комунікативно-рівноцінний оригіналу. Комунікативна рівноцінність проявляється в його ототожненні рецепторами перекладу з оригіналом у функціональному, змістовному і структурному відношенні [4, с. 39].

Перекладацькі трансформації – це перетворення, за допомогою яких перекладач здійснює перехід від одиниць оригіналу до комунікативнорівних одиниць мови перекладу при неможливості використання регулярних відповідностей в умовах заданого контексту [12, с. 94].

Головне завдання будь-якого перекладача – отримати адекватний оригіналу текст, максимально близький йому за змістом і стилем. Однак кожна мова має свої особливості, тому точно передати нюанси значень буває складно.

У перекладах твору Гаррі Поттера використовується багато транскрипцій, транслітерацій і кальки. Це зумовлено великою кількістю назв, не типових для україномовної діаспори. Такі назви несуть в собі певний зміст. Основними способами в сучасній перекладацькій практиці є транскрипція зі збереженням деяких елементів транслітерації. Наприклад: *Bathilda Bagshot* – Батільда Бегшот, *Hermione Granger* – Герміона Грейнджер, *Prewetts* – Преветті, *Vinns* – Віннз, *McGonagall Minerva* – Макгонегел Мінерва, *mandrake* – мандрагора, *Aragog* – Арагог .

(1) *He was lying on his stomach in bed, the blankets drawn right over his head like a tent, a flashlight in one hand and a large leather bound book (A History of*

Magic by Bathilda Bagshot) (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 1). – Він лежав на у ліжку, укрившись з головою, ліхтариком в одній руці і великою книгою в шкряній палітурці («Історія магії» Батільди Бегшот) (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 1).

(2) *By the end of the lesson, only Hermione Granger had made any difference to her match...* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 48) – Наприкінці уроку лише Герміона Грейнджер спромоглася трішки змінити свій сірник (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 48).

(3) *No one ever lived after he decided ter kill 'em, no one except you, an' he'd killed some o' the best witches an' wizards of the age the McKinnons, the Bones, the Prewetts—an' you was only a baby, an' you lived* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 4).” – Ніхто не виживав, як він си вирішував когось убити, - ніхто, а ти вижив, хоч він замордував багатьох найславніших чаклунів і чарівниць нашої доби: Маккінонів, Боунів, Преветів... А ти ж був ще немовлетком – і вижив (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 4).

(4) *Professor Binns had been very old indeed when he had fallen asleep in front of the staff room fire and got up next morning to teach, leaving his body behind him* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 145). – Досить старенький професор Бінс якось задрімав перед каміном в учительській і, пішовши наступного ранку на уроки, забув там своє тіло (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 145).

(5) *It seemed that Professor McGonagall had reached the point she was most anxious to discuss, the real reason she had been waiting on a cold, hard wall all day* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 15). – Професорка Макгонетел, здавалося, підійшла до теми, яку прагнула обговорити й задля якої висиділа цілісінький день на твердому холодному мурі (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 15).

(6) *Aragog clicked his pincers furiously, and all around the hollow the sound was echoed by the crowd of spiders* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of

Secrets p. 289). – *Aragog* люто заклацав клешнями, і той звук, повторений навучим збіговиськом, луною розійшовся в улоговині (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 288).

(7) “*Mandrake, or Mandragora, is a powerful restorative,*” said Hermione, sounding as usual as though she had swallowed the textbook (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 104). – *Мандрагора* – потужний тонізуючий засіб, — заторохотіла Герміона з таким виглядом, ніби вивчила на зубок цілий підручник (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 104).

Калькування – це спосіб перекладу лексичної одиниці оригіналу шляхом заміни її складових частин, морфем або слів, їх лексичними відповідниками у мові, на яку перекладається [13, с. 49]. Наприклад: *Memory Charms* – чари забуття, *Leaky Cauldron* – Дірявий Казан, *Nearly Headless Nick* – Майже Безголовий Нік.

(8) “*Hello, hello,*” said Nearly Headless Nick, starting and looking round (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 135). – *Привіт, привіт!* – здригнувся, озираючись, *МайжеБезголовий Нік* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 135).

(9) *But it was a subdued group that headed back to the fireside in the Leaky Cauldron, where Harry, the Weasleys, and all their shopping would be traveling back to the Burrow using Floo powder* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 75). – *Але, підійшовши до каміна в "Дірявому Казані", звідки Гаррі й родина Візлів з усіма покупками мали з допомогою порошку флу повертатися у "Барліг", усі були в досить пригніченому настрої* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 76). *The Leaky Cauldron* має більш менш дослівний переклад в українській мові *Дірявий Казан*.

Зустрічаються слова, що складаються із багато структурних елементів, у творі Гаррі Поттера у більшості випадків це іменники: *You-Know-Who, He-Who-Must-Not-Be-Named, the Goddess Who Must Not Be Named*.

(10) *Rejoice, for You-Know-Who has gone at last!* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher’s Stone, p. 4). – *Радійте, нарешті відійшов Відомо-Хто!*

(Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 4). *After all, He-Who-Must-Not-Be-Named did great things – terrible, yes, but great* (Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone, p. 94). – *Зрештою, Той-Кого-Не-Можна-Називати мав видатні досягнення, – хоч і жахливі, зате видатні* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь, с. 94). Такі багатостуркутурні іменники краще перекладати калькуванням, а не транслітерцією чи транскрипцією, щоб зберегти максимальний зміст, закладений автором твору [14, с. 38].

У творах присутні приклади з конкретизацією. Наприклад англійський іменник *thing* має дуже абстрактне значення – *an entity of any kind*. На українську мову завжди перекладається шляхом конкретизації: *річ, предмет, факт, випадок, істота і т.д.*

(11) *A plot to make most terrible things happen at Hogwarts School of Witchcraft and Wizardry this year,*” whispered Dobby, suddenly trembling all over (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 28). – *У Гогвортській школі чарів і чаклунства цього року стануться найжахливіші речі, – прошепотів Доби, і раптом затремтів з голови до п'ят* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 28).

(12) «...he t-took me over – and –how did you kill that – that thing? (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 336)» – « *Він мене контролював! .. А якгти вбив цю... цю зміюку?* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 336)» У першому реченні *thing* було переведено більш типовим *річ*, але у другому реченні *thing* має конкретне позначення істоти – змії. Вибір більш конкретного слова для перекладу цілком визначається контекстом.

Іноді англійське дієслово із загальним значенням *to leave* не може перекладатися відповідними українськими дієсловом *покинути*, через неповну відповідність контеусту. Кращим способом забезпечити еквівалентність українського перекладу є конкретизація зазначених дієслів. *It must be nearly time to leave, Harry thought miserably, please let it be nearly time* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 132). – *"І коли це вже*

скінчиться?" – думав бідлашний Гаррі (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 132).

(13) *The class began to leave. Harry returned to the back of the room, where Ron and Hermione were waiting* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 174). – Учні почали розходитися, а Гаррі подався в кінець класу, де на нього чекали Рон і Герміона (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 175). У першому реченні перекладач вирішив показати фразою "І коли це вже скінчиться?", як Гаррі хотів швидше покинути компанію Локарта, тому змінив *to leave* на *скінчиться*. У другому реченні переклад дієслова *to leave* – розходитися відносно класу також доречний. З цих двох прикладів ми бачимо що переклад *to leave* визначається контекстом.

Ще одним прикладом англійського дієслова із загальним значенням *to go*, яке в англійській мові може означати практично усі види руху.

(14) *Go with Errol* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 14). – *Лети з Еролою* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 14). У реченні перекладач вирішив замінити пряме значенні дієслова *to go* – іти, на більш конкретний еквівалент стосовно птахів – летіти. *Go on, boy, go on* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 19) – *Давай, хлопче, давай...* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 19). У другому реченні вислів з дієсловом *to go*, *go on* – на українську мову перекладений зі спонукаючим ефектом до дії, виходячи із контексту твору – *давай*.

(15) *He was stranded, quite alone, in the dark Muggle world, with absolutely nowhere to go* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 22). – *Скрутніше становище годі було й уявити: він зовсім не мав куди податися і залишився абсолютно самотній у непривітному маглівському світі* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 22). Дієслова *to go* у реченні українською мовою має не прямий переклад, підсилюючи плачевність ситуації в якій опинився головний герой.

(16) *He could even go wherever he pleased, as long as it was in Diagon Alley, and as this long cobbled street was packed with* (Rowling J.K. Harry Potter and

Prisoner of Azkaban, p. 35). – *Він навіть міг скільки завгодно гуляти, щоправда, тільки по алеї Діагон* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 35). У реченні дієслово *to go*, на українську мову перекладене більш конкретизовано – гуляти.

(17) *The pixies were electric blue and about eight inches high, with pointed faces and voices so shrill it was like listening to a lot of budgies arguing* (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 113). – *Ельфи були яскраво-сині й завбільшки десять – дванадцять сантиметрів, із гострими личками й такими пронизливими голосами, що аж у вухах закладало* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 113).

(18) «*Oh – really?*» said Harry. «*Er – I don't want to be rude or anything, but – this isn't a great time for me to have a house-elf in my bedroom*» (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 25). – *Ох!.. Справді? – здивувався Гаррі. – Е-е... я б не хотів бути нечемним, але... зараз не найкращий час для того, щоб у моїй спальні був ельф-домовик* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 25).

У вихідному тексті, згадуються два різні типи міфічних істот: ріху та elf (house-elf), перекладач вирішив поєднати їх спільною назвою ельфи, використавши принцип генералізації. Ці істоти мають вагомні відмінності у своїй поведінці та вигляді. Однак в українському перекладі обидві лексеми передаються за допомогою слова *ельф*, тобто різниця між ними стирається для україномовного читача.

(19) *This separation from his spellbooks had been a real problem for Harry, because his teachers at Hogwarts had given him a lot of holiday work* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 2). – *Найбільше Гаррі турбувало те, що він не мав доступу до своїх підручників, адже гогвортські вчителі задали на літо чимало домашніх завдань* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 2). Переклад – *his spellbooks* як своїх підручників, – здійснений за допомогою модуляції. Така трансформація логічно виводиться із вихідного тексту.

Досить поширеним видом граматичної заміни в процесі перекладу є заміна частин мови. Найпростіший тип такої заміни – це перетворення займенника оригіналу тексту в іменник тієї мови, на яку перекладається, і навпаки.

(20) *He looked over at the alarm clock. It was now two o'clock in the morning* (Rowling J.K. *Harry Potter and Prisoner of Azkaban*, p. 9). – *Гаррі глянув на будильник. Була вже друга ночі* (Ролінг Дж.К. *Гаррі Поттер і в'язень Азкабану*, с. 9). У першому реченні англійської мови ми бачимо займенник *he*, який був перекладений на українську мову іменником *Гаррі*. У другому реченні англійської мови ми бачимо усунення займенника *it* та заміну *two o'clock in the morning* більш типовим для нашої мови *друга ночі*.

У наступному прикладі відбулася перестановка слів. *Older and wiser wizards than she have been hoodwinked by Lord Voldemort* (Rowling J.K. *Harry Potter and the Chamber of Secrets* p. 342). – *Лорд Волдеморт ошукував значно старших і могутніших за неї* (Ролінг Дж.К. *Гаррі Поттер і таємна кімната*, с. 342). При перекладі на українську мову був заміненний порядок слів, так як в англійській мові використовувався пасивний стан. Перестановки зумовлені низкою причин, основною з яких є відмінність порядку слів в реченнях англійської і української мов. Збереження оригінального порядку речень в перекладі могло б привести до змістового спотворення. Перестановки (як вид перекладацької трансформації) зустрічаються досить часто, часто вони супроводжуються іншими видами перекладацьких трансформацій.

В англійській мові теперішній час використовують у підрядних реченнях часу або умови, на українську мову такі речення перекладаються з дієсловом майбутнього часу.

(21) *If there is someone untrustworthy around, it's supposed to light up and spin* (Rowling J.K. *Harry Potter and Prisoner of Azkaban*, p. 6). – *Якщо неподалік буде якийсь негідник, ця штука має засвітитися й завертатися* (Ролінг Дж.К. *Гаррі Поттер і в'язень Азкабану*, с. 6). *If not, I'll see you on the Hogwarts Express on September first!* (Rowling J.K. *Harry Potter and Prisoner of Azkaban*, p. 7). –

Якщо ж не вийде, побачимося першого вересня У "Готвортському експресі!" (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 7)."

(22) *"I will if she does," said Harry through gritted teeth* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 12). – *Гаразд, якщо й вона буде чемна, – процидів Гаррі крізь зуби* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 12). *In fact, I think it's best if you don't . . . yes . . . well, I'll be off* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 33). – *На мою думку, буде краще, щоб ти цього зараз не робив... так... Ну, я пішов* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 33).

(23) *If there's anything you need, Mr. Potter, don't hesitate to ask* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 34). – *Містер Поттер, коли буде щось потрібно, відразу кажіть* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 34). *"Well, if you don't want a replacement, you can try this rat tonic* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 42). – *Ну, якщо не хочеш його міняти, то спробуй цей тонізуючий засіб для щурів* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 42). У реченнях вихідної мови присутні конструкції з дієсловами теперішнього часу, при перекладі яких на українську мову, дієслова мають форми майбутнього часу.

Однією з характерних трансформацій, яка відбувається при перекладі, дієслів це зміна пасиву на актив. *They had been murdered, murdered by the most feared Dark wizard for a hundred years, Lord Voldemort* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 4). – *Їх замордував найстрашніший чорний чаклун останнього століття Лорд Волдеморт* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 4).

(24) *For a split second, Harry wondered if he had been knocked silly by his fall* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 23). – *"Мабуть, я очамрів від падіння", – подумав було Гаррі* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 23).

При перекладі речень відбувається заміна англійської пасивної конструкції на активну українську. Пасивна форма англійського дієслова замінюється активною формою українського дієслова.

При перекладі опущенню піддаються найчастіше слова, які є семантично зайвими з точки зору їх смислового змісту.

Розглянемо наступний приклад. *White fog was blinding him. He had to fight . . . expecto patronum . . . he couldn't see . . . and in the distance, he heard the familiar screaming . . . expecto patronum . . . he groped in the mist for Sirius, and found his arm . . . they weren't going to take him . . .* (Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban, p. 279). – *Його засліпив білий туман... Треба боротися... експекто патронум.. . він нічого не бачив... неподалік почулося знайоме благання... експекто патронум... він намацав руку Сіріуса... Вони його не дістануть!..* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану, с. 278). В англійському тексті семантично надлишковим є *in the mist*, оскільки обставина яка ним позначається є у першому реченні – *white fog*, звідси опущення в українському перекладі.

“Mandrake, or Mandragora, is a powerful restorative,” said Hermione, sounding as usual as though she had swallowed the textbook (Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets p. 104). – *Мандрагора – потужний тонізуючий засіб, – заторохкотіла Герміона з таким виглядом, ніби вивчила на зубок цілий підручник* (Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната, с. 104). У цьому прикладі перекладач вирішив не брати до уваги другу назву рослини *mandrake*, вважаючи іменник надлишково семантичним.

Усунення семантично надлишкових елементів вихідного тексту дає перекладачеві можливість здійснювати те, що називається «компресією тексту», тобто скорочення його загального обсягу.

Потреба в перекладацьких трансформаціях, виникає лише при відсутності певної форми в одній з мов, частковому збігi. В українській мові, порівняно з англійською, не існує таких граматичних категорій, як артикль чи герундій, чи інфінітиви. Частковий збіг чи відсутність певних значень та

використання відповідних форм і структур також вимагає граматичних перетворень. Сюди можуть входити такі явища, як часткова розбіжність категорії числа, часткова розбіжність форм пасивної конструкції, неповний збіг форм інфінітива та загальних значень, деякі відмінності у вираженні модальності тощо.

3.2 Методологія вивчення повнозначних слів англійської мови на ґрунті спорідненості мов

Сьогодні світ інтернаціональний і у людей практично немає меж в спілкуванні. Багато в чому цьому посприяла зміна підходу до вивчення мов: акцент змістився з самого навчання на вивчення свідомого і підсвідомого сприйняття інформації. Наукові дослідження показали, що люди по-різному сприймають інформацію, і для полегшення навчання слід подавати матеріал так, щоб в роботу включалися найбільш розвинені почуття, рефлексії і ділянки мозку.

Зазвичай найбільша схожість між мовами присутня в лексиці [5, с. 312]. Це можна пояснити тим, що багато слів в англійській і деякі в українській мові запозичені з латинської мови в незмінному вигляді, наприклад, *palma*, *chorus*.

На початковому етапі вивчення англійської мови найважче освоювати письмо і читання.

Порівняльний підхід повнозначних слів орієнтований на знаходження схожих лексичних одиниць, запам'ятовування їх написання і вимову [27, с. 48]. У застосування порівняльного підходу до самостійних частин української та англійської мов, маємо на увазі формування учнями припущень про значення слів, схожих зі словами в рідній мові. За рахунок цього здійснюється поповнення лексичного запасу. При застосуванні порівняльного підходу в рамках вивчення лексичного матеріалу відбувається знайомство з декількома групами лексичних одиниць [29, с. 153]. Знання граматики української мови

грає велику роль в оволодінні англійською мовою. Оскільки всі мови світу схожі за відмінками, числівниками, прикметниками, займенниками.

Звертати увагу на відповідності в українській і досліджуваній мові можна не тільки на початковому, але і на наступних етапах вивчення мови.

Залежно від рівня знань іноземної мови, інтересів і здібностей учнів, можна застосовувати різні стратегії:

- 1) знайти аналоги;
- 2) зробити схожі слова по моделі;
- 3) запропонувати знайти свої приклади.

Але при цьому потрібно спиратися на ряд загальних для будь-якого випадку критеріїв:

- 1) опора на свідомий метод;
- 2) чіткий контроль викладача на всіх рівнях;
- 3) врахування специфіки учнів і їхнього рівня підготовки;
- 4) врахування специфіки української мови і англійської мови.

При виконанні письмових вправ для вивчення давати схожі у написанні лексичні одиниці, а також лексичні одиниці з невеликою різницею [35, с. 94]. В рамках використовуваної порівняльної методики повнозначних слів двох мов звернути увагу на фонетичний матеріал [4, с. 283].

При візуальній подібності слова української і англійської мов часто мають різну вимову. Тому при порівняльному методі споріднених слів навчання читанню, письму, сприйняттю на слух і усному мовленні взаємопов'язані [5, с. 23].

При читанні, учень чи студент промовляє слово усно, і навпаки у процесі говоріння студент зберігає у пам'яті образ слова, необхідний при подальшому читанні. Слова не рекомендується вивчати окремо, можна зробити свого роду змішання споріднених слів зі словами, які не мають схожості [12, с. 65]. Наприклад 2 слова у яких простежується спорідненість, які легко запам'ятаються і 1 слово, яке немає схожості.

Проектування знань і застосування порівняльної методики споріднених повнозначних слів двох різних мов дозволяє виявити схожі риси, як в українській, так і в англійській мовах, а також визначити відмінності [13, с. 55]. Все це створює оптимальні умови для освоєння англійської, з меншими часовими витратами. Більш того, порівняльний підхід повнозначних слів споріднених мов значним чином впливає на освоєння учнями чи студентами лексичного та граматичного матеріалу, полегшує вивчення фонетичних композицій.

Таким чином, ефективно застосовувати порівняльний підхід при вивченні повнозначних слів англійської мови. Так само, метод сприяє розвитку асоціативних зв'язок, коли учень, не знаючи слова, вгадує його по знайомому кореню або розуміє значення завдяки контексту. І все ж наявність суттєвої різниці між мовними групами англійської та української мов потребує запам'ятовування окремих правил написання та вимови. Наприклад, це стосується неправильних дієслів в англійській мові.

Особливості використання порівняльного методу у викладанні залежать також від специфіки самих мов. Якщо іноземні мови відносяться до однієї мовної групи, англійська та німецька - германська група, то між ними буде виявлятися більше спільних сем.

ВИСНОВКИ

Спорідненість мов – це матеріальна близькість двох і більше мов, що виявляється у звуковій і граматичній схожості мовних елементів різного рівня. Подібність зазвичай спостерігається не тільки в словах, але і в менш значущих елементах (в кореневих морфемах, в словотворчих афіксах, в граматичних формах і т. д.). Повнозначні слова займають вагомий пласт у кожній мові світу.

До самостійних частин мови відносять іменники, займенники, дієслова, прикметники та прислівники. Інші відносяться відповідно до службових. Група самостійних слів характеризується трьома ознаками: вона відкрита (приймаються «нові члени»); велика (класи включають тисячі слів); слова мають спеціальне (унікальне) та конкретне значення. Слова цієї групи в основному багатоскладові.

Спорідненість української та англійської мов пояснюється загальним походженням від спільної прамови. Їхня спорідненість має п'ятий ступінь. Згідно з методом, прийнятим в етнології, що складається у порівнянні стандартизованого списку слів у різних мовах і знаходженні подібних серед них за написанням і за змістом, була знайдена, невелика кількість подібностей у фонетиці, граматиці, лексиці обох мов.

Слова з'являються по-різному в цих мовах, але в деяких випадках різниця в написанні і вимові не велика, і можна легко зрозуміти деякі слова і фрази, не володіючи однією з них. Повнозначні слова англійської та української мов найбільшу спільність мають у формах іменників і прикметників.

З появою сучасних літературних творів відкриваються нові перспективи для вивчення мовних одиниць. Серед найцікавіших художніх творів сучасної англійської літератури – серія романів англійської письменниці Джоан Кетлінг Ролінг, автора всесвітньо відомого казкового циклу про хлопчика чарівника Гаррі Поттера. У циклі романів серед мовних одиниць значний інтерес викликають повнозначні слова та їхні способи перекладу.

Через певні відмінності між іноземною мовою і рідною в ході перекладу і розумінні іншомовного тексту далеко не завжди можливі «автоматичні» заміни лексичної одиниці тексту оригіналу аналогічною одиницею в тексті перекладу, інтерпретатор повинен відступати від мовних паралелей і вдаватися до застосування перекладацьких трансформацій для досягнення максимальної еквівалентності.

Конкретний предмет книги, який є магічним світом, ставить додаткові завдання у перекладі фантастичних речей і явищ, авторських неологізмів. Кожен елемент цього світу чаклунів використовується в оригінальному тексті як засіб характеристики особистості та їх світу, стаючи таким чином значною частиною всієї естетичної схеми автора. У цьому випадку найбільш ефективними методами перекладу є: транскрипція, транслітерація, калькування, доповнення, узагальнення, конкретизація та контекстуальна відповідність.

Переклад вимагає не лише лінгвістичних знань, а й компетентності в численних сферах життя людей. Отже, основою перекладу є не лише словниковий запас та граматичні правила, а й вся культура. Переклад – досить складний та відповідальний процес, оскільки перекладений текст повинен передавати ті самі наміри, що й оригінал.

На початковому етапі вивчення англійської мови найважче освоювати письмо і читання. Порівняльний підхід повнозначних слів орієнтований на знаходження схожих лексичних одиниць, запам'ятовування їх написання і вимову. У застосування порівняльного підходу до самостійних частин української та англійської мов, маємо на увазі формування учнями припущень про значення слів, схожих зі словами в рідній мові. За рахунок цього здійснюється поповнення лексичного запасу. При застосуванні порівняльного підходу в рамках вивчення лексичного матеріалу відбувається знайомство з декількома групами лексичних одиниць. Знання граматики української мови грає велику роль в оволодінні англійською мовою. Оскільки всі мови світу схожі за відмінками, числівниками, прикметниками, займенниками.

Особливості використання порівняльного методу у викладанні залежать також від специфіки самих мов. Якщо іноземні мови відносяться до однієї мовної групи, англійська та німецька - германська група, то між ними буде виявлятися більше спільних сем.

Я, Мазна Юлія Олександрівна, своїм підписом засвідчую, що моя магістерська «Статус повнозначних слів у споріднених мовах: лінгвістичний і перекладацький вектор» виконана з дотриманням усіх вимог до наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, самостійно та індивідуально. Під час написання роботи я дотримувалась принципів академічної доброчесності та несу відповідальність за порушення загальноприйнятих правил цитування.

Список використаних джерел

1. Бабаскина О.В. Самостійні частини речення у сучасній англійській мові: Лінгвокультурологічний і прагматичний підходи. Київ: Грамота, 2002. 98 с.
2. Бабіч Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 432с.
3. Балеvских К.В. Пробелами перекладу художніх творів. Львів: Світ, 2002. 63 с.
4. Баришніков М. В. Методика навчання другої іноземної мови у школі. Миколаїв: Просвітництво, 2003. 159 с.
5. Бім І. Л. Деякі актуальні проблеми організації навчального процесу іноземних мов. Житомир: Полісся, 2000. 435 с.
6. Бондаренко Є.В., Долгополова Я.В. Англійська мова в таблицях: навч. посіб. Харків : Видавництво «Ранок», 2002. 128с.
7. Бурлак С.А., Старостин С.А. Історичне мовознавство. Миколаїв: Новий Світ, 2004. 284 с.
8. Буряк Р.А., Галочкіна І.Е., Шевченко Т.І., Фонетика сучасної англійської мови: теор. курс. Київ: Академія, 2008. 272 с.
9. Виноградов В. А. Мовна семантика у просторі культури. Вінниця: Вісник, 2010. 461 с.
10. Воробйова М.В. Алюзії на британську систему освіти в оригіналі та перекладі роману Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер і Таємна кімната». Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2005. С. 38-45.
11. Волков А. Лексика загального та порівняльного літературознавства. Чернівці: Золоті літаври, 2001. С. 21.
12. Голубовська І. Про взаємодію мови, мислення та свідомості в контексті когнітивного підходу в лінгвістиці. Київ: Вісник КНУ ім. Т. Шевченка, Вип. 14. 2003. С. 49-51.

13. Гальскова Н. Д. Сучасні методики навчання. Чернівці: Золоті літаври, 2000. 286 с.
14. Євенко О. В. Вивчення німецької мови як другої іноземної після англійської. Київ: Ранок, 2006. 159 с.
15. Єрмоленко Л.П. Комунікативна компетенція засобами позакласної роботи з англійської мови. Харків : Основа, 2011. 80 с.
16. Кабаченко І.Л. Екстралінгвістичні проблеми перекладу : підходи та вирішення. Київ: Ранок, 2005. 110 с.
17. Карабан.В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Вінниця: Нова Книга. 2010. 564 с.
18. Карамішева І. Д. Контрастивна граматики англійської та української мов: навч. посіб. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008. 300 с.
19. Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д. Теорія і практика перекладу. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.
20. Беляков В.І. Порівняльна граматики англійської та української мов. Дніпродзержинськ: Освіта, 2012. 52 с.
21. Корнілов О. А. Мовні картини світу як похідні національних менталітетів. Миколаїв, 2003. 119 с.
22. Левицький А.Е. Явище функціональної переорієнтації мовних одиниць (на прикладі нових слів і значень сучасної англійської мови) Київ: Вісник Київського державного лінгвістичного університету. Вип. 15. 2014. С. 98-100.
23. Маслико Е. А. Викладання іноземної мови. Київ: Ранок, 2000. 347с.
24. Миколаєва Т. М. Якісні прикметники і відображення картини світу. Київ: Ранок, 2010. 246 с.
25. Науменко А.М. Філологічний аналіз тексту. Основи лінгвопоетики: навч. посіб. Вінниця: Нова Книга, 2005. 416 с.
26. Ніколенко А.Г. Лексикологія англійської мови:теорія і практика. Вінниця: Нова Книга, 2007. 528 с.

27. Покорна Л. Інтерферуючий вплив української мови під час навчання структури англійського речення. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Вип. 21. 2014.– 2014. С. 89 – 92.
28. Решетнікова, Н. Д. Мови аналітичні та синтетичні Київ: Молодий вчений, 2013. 59 с.
29. Саляк І.З. Лексико-фразеологічні особливості прикметникових словосполучень сучасної англійської мови (на матеріалі романістики Джоан Ролінг). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика»*. Вип. 12. 2016. С. 131-133.
30. Солодуб Ю.П., Альбрехт Ф.Б., Кузнецова А.Ю. Теорія і практика художнього перекладу. Київ: Ранок, 2005. – 285 с.
31. Ткаченко А.В. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства. Київ: Нова книга, 2000. 342 с.
32. Чорна С. С. Особливості навчання другої іноземної мови студентів немовних спеціальностей. Київ: Ранок, 2010. С. 123-131.
33. Berer, Marge and Frank, Christine and Rinvoluceri, Mario. Challenge to think. Oxford, New York: Oxford University Press, 2002. xv, 231 p.
34. Biese Y. M. Origin and Development of Conversion in English. New York: Longman, 2000. 345 p.
35. Brown H.D. Teaching by principles: An attractive approach to language pedagogy. New York: Longman, 2004, 365 p.
36. Brown, H.D, Principles of Language Learning and Teaching, Prentice Hall Regents. New York: Longman, 2006, 283 p.
37. Crystal, D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 489 p.
38. Culicover P. W. Dynamical grammar: minimalism, acquisition, and change. UK : Oxford University Press, 2003. – 324 p.
39. Delabastita D. Wordplay as a translation problem: a linguistic perspective. Berlin : Mouton de Gruyter, 2004. P. 600–606.

40. Fauconnier G. The way we think. Conceptual blending and the mind's hidden complexities New York : Basic Books, 2002. xvii. – 440 p.
41. Mitchal D. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. UK : Cambridge University Press, 2001. 260 p
42. Colbert D The Magical Worlds of Hurry Potter: A treasury of Myths, Legends, and Fascinating Facts. New York: Bercley Publishing Group, 2002. 158 p.
43. Ellison O. The History of the English Language. New York: Longman, 2004. 213 p.
44. Galperin I.R. Peculiar Use of Set Expressions New York: Longman, 2011. 189 p.
45. Heyd G. Grundwissen für den Unterricht in Deutsch als Fremdsprache. Berlin: Sudwestdeutsche Medienholding, 2000. 248 p.
46. Jonassen D.H. Constructing learning environments on the web. Educational Technology Conference and Exhibition. Washington: Learning Nation. 2014 354 p.
47. Kursisa J., Neuner M., Gerhard. Deutsch ist easy. Literary imagination. Oxford: Oxford University Press, 2005. 186 p.
48. Marchard J.H. The categories and types of present English word formulation Alabama National Universsity: Alabama Linguistic and psychological series, 2002. 379 p.
49. Melton J.D. Main Methods of Translation in English. New York: Routledge, 2007. 524 p.
50. Rodrieguez R.J. & White, R.N. (2003) Form roleplay to the real world. Rowley, MA: Newbury House Publishers, Inc.
51. Scott W.A., Ytreberg, L.H. Teaching English to children. New York: Longman, 2009. 249 p.
52. Sheberst T.B. The Peculiarities of the English and Reflection in Translation The Problems of Intercultural Communication. New York: ISUCT 2000. 254 p.

Список довідкових джерел

53. Орфографічний словник української мови URL: <https://559.slovaronline.com/> (дата звернення: 09.10.2020).
54. Український лінгвістичний словник URL: <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/> (дата звернення: 15.09.2020).
55. Укрліт.org URL: <http://ukrlit.org/slovnyk> (дата звернення: 23.11.2020).
56. Мультитран URL: <https://www.multitrans.com/> (дата звернення: 25.11.2020).
57. Словник іншомовних слів URL: <http://www.rozum.org.ua/> (дата звернення: 01.12.2020).
58. СловникUA URL: <https://slovyk.ua/> (дата звернення: 09.09.2020).
59. Словник синонімів. Офіційний сайт Української мови URL: https://ukrainskamova.com/publ/slovník_sinonimiv/21 (дата звернення: 09.11.2020).
60. Словник Української мови URL: <http://www.inmo.org.ua/sum.html> (дата звернення: 09.11.2020).
61. Глумачний словник української мови URL: <https://studopedia.com.ua/slovník.php> (дата звернення: 29.10.2020).
62. Cambridge Dictionary URL: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 30.11.2020).
63. Collins Dictionary URL: <https://www.collinsdictionary.com/> (дата звернення: 28.11.2020).
64. Longman Dictionary of Contemporary English Online URL: <https://www.ldoceonline.com/> (дата звернення: 24.11.2020).
65. Macmillan Dictionary URL: <https://www.macmillandictionary.com/> (дата звернення: 19.11.2020).
66. Merriam Webster Dictionary URL: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 29.09.2020).

67. Online English Synonym Dictionary URL: <http://www.synonymy.com/>
(дата звернення: 24.10.2020).
68. Synonyms and Antonyms Dictionary URL: <https://www.thesaurus.com/>
(дата звернення: 23.11.2020).
69. The Free Dictionary by Farlex URL: <https://www.thefreedictionary.com/>
(дата звернення: 05.11.2020).
70. Urban Dictionary URL: <https://www.urbandictionary.com/> (дата
звернення: 23.11.2020).
71. Visual Dictionary URL: <https://visuwords.com/> (дата звернення:
12.11.2020).
72. WordVis Dictionary URL: <http://wordvis.com/> (дата звернення:
23.11.2020).

Список ілюстративних джерел

73. Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і в'язень Азкабану. Переклад В. Морозова.
Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. 319 с
74. Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і таємна кімната. Переклад В. Морозова.
Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. 252 с
75. Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і Келих Вогню. Переклад С. Андрухович.
Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. 319 с
76. Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і Келих Вогню. Переклад В. Морозова.
Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. 319 с
77. Ролінг Дж.К. Гаррі Поттер і філософський камінь. Переклад В.
Морозова. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2002. 319 с
78. Rowling K. Harry Potter prequel. London: Waterstone's, 2009. 224 p.
79. Rowling J.K. Harry Potter and the Chamber of Secrets. London:
Bloomsbury Publishing PLC, 2014. 384 p.
80. Rowling J.K. Harry Potter and the Goblet of Fire. London: Bloomsbury
Publishing PLC, 2014. 304 p.

81. Rowling J.K. Harry Potter and the Philosopher's Stone. London: Bloomsbury Publishing PLC, 2014. 301 p.

82. Rowling J.K. Harry Potter and Prisoner of Azkaban. London: Bloomsbury Publishing PLC, 2014. 304 p.

PE3IOME (SUMMARY)

SUMMERY

Meaning-bearing words are words that belong to independent parts of speech - nouns, adjectives, pronouns, numerals, verbs, adverbs. They also have a lexical meaning, supplemented by grammatical. Languages that are the result of different paths of evolution of one language are called related. They characterized by regular correspondences at different levels, explained by common origin, rather than random coincidence or borrowing. Their original morphemes are in strictly defined correspondences that reflect the action of historical sound changes and are equally or close semantics.

The similarity of Ukrainian and English is explained by a common origin. This causes a certain number of similarities in the phonetics, grammar, and vocabulary of both languages. Words appear in these languages is different , but in some cases the difference in spelling and pronunciation is not big, and you can easily remember them.

Linguistic affinity is usually observed not only in words, but also in minimally significant elements (in root morphemes, in word-forming affixes, in grammatical forms, etc.). In the phonetic system of related languages, the correspondence of sounds is traced, which is the result of the historical evolution of proto-language sounds.

The purpose of the study is to determine the linguistic, translations and methodological statuses of words which belong to independent parts of words on the example of two related languages – English and Ukrainian.

The following main **objectives** were identified in according with the purpose of the research:

- 1) to reveal the essence of meaning-bearing words, independent parts, related languages;
- 2) to identify the specifics of independent parts of English and Ukrainian;

- 3) to consider common and different in independent parts of English and Ukrainian languages;
- 4) to consider ways of translation independent words Ukrainian and English languages;
- 5) to consider the development and interaction of two languages;
- 6) to identify common features and differences of Ukrainian and English grammar on the selected literary text;
- 7) to consider methodology of studying independent words of English on the basis of language affinity.

The following research **methods** are used in master thesis: descriptive, method of comparative analysis, method of historical analysis, word-forming method, method of component analysis.

The object of the research is significant words in the form of independent parts of speech in modern Ukrainian and English languages.

Linguistic affinity is usually established in the presence of a number common structural elements represented in the aggregate. However, the most evidentiary is the fact that there is a system of regular sound correspondences that reflect the regular nature of sound transformations of language units going back to the proto-language.

Comparison of related languages helps to recreate their history, the path of development from the proto-language to independent existence as a separate language. Morphological indicators of language relations are the most reliable. This is due to the fact that the morphological level of the language is the most conservative and, as a rule, does not miss borrowing very much; in addition, each language has a relatively small set of grammatical meanings that are exceptionally stable. The limited composition of phonemes presented in endings makes easier to establish a correspondence between languages. Especially in cases where forms are formed from a common root, and correspondence is observed in all word forms. The similarity not only in the root, but also in word forms cannot be random.

The degree of linguistic affinity varies: languages can be closely related, distant relatives, or they may not have any kinship ties at all. Classification of languages according to their affinity is called genealogical classification.

There are various cases of linguistic affinity: trivial kinship – more than 95% of coincidences in the basic vocabulary, usually provides mutual understanding. Languages that have such a high percentage of affinity differ only in adverbs, dialects, or idiolects of the same proto-language. Noticeable affinity – about 70% of matches in the basic vocabulary. It is observed between closely related languages whose native speakers themselves are aware of the similarity. Conventional affinity – 15-35% of matches in the basic vocabulary. It is not recognized by native speakers, but it does not cause doubts among specialists. There is, in particular, within the Indo – European family of languages, a distant kinship- 5-10% of coincidences in the basic vocabulary. Often, the relationship of languages with a low percentage is controversial among specialists, since non-random coincidences are difficult to distinguish from random ones.

Depending on the language tools used, there are two types of ways to express grammatical meanings – synthetic and analytical. There are no fully synthetic or analytical languages, both features are present in every language.

Synthetic languages have many different prefixes, suffixes, and endings that are added to words to indicate the relationship between words in sentence: gender, person, number, time, mode, active, and passive state.

Analytical languages do not have such a large number of suffixes and endings that show gender, personality, number, and time. The main feature of analytical languages is that they form a certain word order to show the relationships between words in a sentence.

English is analytical, since the grammatical meaning of a word is expressed outside, separately from it – with the help of prepositions, conjunctions, articles, auxiliary verbs and other service words, as well as with the help of word order and general intonation of the utterance. This leads to a wide variety of verb tenses and forms in English.

Ukrainian is a synthetic language, most words have their own endings, therefore, the main grammatical meaning can be carried by several words at once. The Ukrainian language, like English, has a complex grammatical structure. Being a synthetic language, it combines complex grammatical rules and content in a minimum number of words.

During the translation from Ukrainian to English and vice versa, it is unacceptable to place words in the translated sentence as they are in the original language. In English, you should follow strict rules for placing words in a sentence, and in Ukrainian, you should place words according to their meaning.

Meaning-bearing words, with the exception of proper names, are the most complete words in the vocabulary of language. They are names, express concepts, and are the basis of a sentence. Independent parts of speech include nouns, verbs, adjectives, adverbs, and numerals.

The similarity of nouns of the Ukrainian and English languages is observed in the categories of living, inanimate beings, plural and singular. As for the case Category, 7 cases of the Ukrainian language correspond to only 2 in English. The biggest discrepancies are in the genus category. While in Ukrainian we have three genders: masculine, feminine, and neuter, in English this category is absent, and the gender of a noun can only be determined by the meaning of the text.

Verbs of Ukrainian and English have many differences. To correctly construct the tense in English sentences, you need to use the correct word order, in Ukrainian it is more arbitrary. Nouns can also turn into verbs without changing their form. Such transitions are not possible in Ukrainian. The number category is common to both languages.

Ukrainian adjectives change by gender, number, and case. They don't change in English. However, adjectives in both languages have similarities in the structure of building comparative and higher degrees. Adjectives-exceptions are also very similar. During learning English language, there is a certain kinship with the Ukrainian language in lexical and grammatical aspects.

The main task of any translator is to get a text which is adequate to the original, as close as possible to it in content and style. However, each language has its own characteristics, so it can be difficult to accurately convey the nuances of meanings.

Translation transformations are transformations that the translator uses to move from original units to communicative units of the translation language if it is impossible to use regular correspondences in a given context.

Transcription, transliteration, and calculus are often used in translation. This is due to a large number of names that are not typical for the Ukrainian-speaking diaspora. Words that consist of many structural elements are in most cases nouns. It is better to translate such polysyllabic nouns by calculation, rather than transliteration or transcription, in order to preserve the maximum meaning laid down by the author of the work.

A common type of grammatical substitution in the translation process is the replacement of parts of speech. The simplest type of such substitution is to convert the pronoun of the original text into a noun of the language into which it is being translated, and vice versa. Omission is also often used. Most often, these are words that are semantically superfluous from the point of view of their semantic content. Eliminating semantically redundant elements of the source text gives the translator the opportunity to perform what is called "text compression", that is, reducing its total volume.

Due to certain differences between a foreign language and a native language in the course of translation and understanding of a foreign text, it is not always possible to "automatically" replace the lexical unit of the original text with a similar unit in the translation text. The interpreter must deviate from language parallels and resort to the use of translation transformations to achieve maximum equivalence.

Translation transformations arise only if there is no specific form in one of the languages, or if there is a partial coincidence. In Ukrainian, compared to English, there are no grammatical categories such as the article or gerund, or infinitives. Partial coincidence or absence of certain meanings and the use of appropriate forms

and structures also requires grammatical transformations. This may include such phenomena as partial divergence of the number category partial divergence of passive construction forms, incomplete coincidence of infinitive and general values forms, some differences in modality expression, and so on.

At the initial stage of learning English, it is most difficult to master writing and reading. The comparative approach of meaning-bearing words is focused on finding similar lexical units, memorizing their spelling and pronunciation. In applying a comparative approach to independent parts of the Ukrainian and English languages, we mean the formation of students' assumptions about the meaning of words similar to words in their native language. Due to this, the lexical stock is replenished. To apply a comparative approach in the framework of studying lexical material, introduced several groups of lexical units. Grammar knowledge of Ukrainian language plays an important role in learning English. Because all languages of the world are similar in cases, numerals, adjectives, pronouns. The method promotes the development of associative relationships, when the student, without knowing a word, guesses it by a familiar root or understands the meaning due to context. However, the presence of a significant difference between the language groups of English and Ukrainian languages requires memorizing separate rules of spelling and pronunciation. For example, this applies to irregular verbs in English.

The specifics of using the comparative method in teaching also depend on the specifics of the languages themselves. If foreign languages belong to the same language group. As English and German belong to the same Germanic group. There will be more common between them.

Designing knowledge and applying a comparative methodology of related meaning-bearing words in two different languages allows to identify similar features in both Ukrainian and English, as well as identify differences. All this creates optimal conditions for learning English, with less time spent. Moreover, the comparative approach of meaning-bearing words in related languages significantly

affects the development of lexical and grammatical material by students, and facilitates the study of phonetic compositions.

Key words: related languages, linguistic affinity, meaning-bearing words, independent parts of speech, noun, verb, adjective, translation transformations, transliteration, transcription, methods.